

Allmän miljö- och naturvård

20

Förslag till statsbudget för 2000

Allmän miljö- och naturvård

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	7
2	Allmän miljö- och naturvård.....	9
2.1	Omfattning.....	9
2.2	Utgiftsutveckling	9
2.3	Resultatbedömning	10
2.3.1	Tillståndet och utvecklingen inom området.....	10
2.3.2	De viktigaste statliga insatserna inom området.....	17
2.3.3	Effekter av de statliga insatserna	22
2.3.4	Regeringens slutsatser.....	23
2.4	Åtgärder utanför utgiftsområdet.....	23
3	Miljövård	25
3.1	Omfattning.....	25
3.2	Utgiftsutveckling	25
3.3	Resultatbedömning	25
3.4	Resultatinformation om länsstyrelsernas arbete inom miljöområdet	26
3.5	Revisionens iakttagelser	26
3.6	Anslag.....	27
	A1 Naturvårdsverket	27
	A2 Miljöövervakning m.m.	28
	A3 Åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden	30
	A4 Sanering och återställning av förorenade områden.....	32
	A5 Miljöforskning	33
	A6 Kemikalieinspektionen	34
	A7 Visst internationellt miljösamarbete.....	35
	A8 Stockholms internationella miljöinstitut.....	36
	A9 Investeringsbidrag för främjande av omställning i ekologiskt hållbar riktning.....	37
4	Strålskydd, kärnsäkerhet m.m.	38
4.1	Omfattning.....	38
4.2	Utgiftsutveckling	38
4.3	Resultatbedömning	39
4.4	Förändringar	39
4.5	Revisionens iakttagelser	40

4.6	Anslag	40
	B1 Statens strålskyddsinstitut	40
	B2 Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader.....	41
	B3 Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning	42
	B4 Visst internationellt samarbete i fråga om kärnsäkerhet m.m.	43
4.7	Övrig statlig verksamhet	44

Tabellförteckning

Anslagsbelopp	7
2.1 Utgiftsutvecklingen	9
2.2 Utgiftsutvecklingen fördelat per verksamhetsområde	24
3.1 Utgiftsutvecklingen	25
3.2 Anslagsutveckling	27
3.3 Uppdragsverksamhet	27
3.4 Offentligrättslig verksamhet	27
3.5 Beräkning av anslaget år 2000	28
3.6 Anslagsutveckling	28
3.7 Bemyndiganden.....	30
3.8 Beräkning av anslaget år 2000	30
3.9 Anslagsutveckling	30
3.10 Beräkning av anslaget år 2000	31
3.11 Bemyndiganden.....	32
3.12 Anslagsutveckling	32
3.13 Beräkning av anslaget år 2000	33
3.14 Anslagsutveckling	33
3.15 Anslagsutveckling	34
3.16 Offentligrättslig verksamhet.....	35
3.17 Uppdragsverksamhet.....	35
3.18 Beräkning av anslaget år 2000	35
3.19 Anslagsutveckling	35
3.20 Beräkning av anslaget år 2000	36
3.20 Anslagsutveckling	36
3.22 Anslagsutveckling	37
4.1 Utgiftsutvecklingen	38
4.2 Anslagsutveckling.....	40
4.3 Offentligrättslig verksamhet.....	41
4.4 Uppdragsverksamhet	41
4.5 Beräkning av anslaget år 2000	41
4.6 Anslagsutveckling	41
4.7 Beräkning av anslaget år 2000	42
4.8 Anslagsutveckling	42
4.9 Offentligrättslig verksamhet	43
4.10 Beräkning av anslaget år 2000	43
4.11 Anslagsutveckling	43

Diagramförteckning

2.1 - Energianvändningen relaterad till BNP.....	13
2.2 - El för uppvärmning.....	13
2.3 - Utsläpp av koldioxid.....	14
2.4 - Bensenhalt, vinterhalvårsmedelvärde i olika tätorter (variation mellan orter)	14
2.5 - Utsläpp av försurande ämnen.....	14
2.6 - Persontransporter med bil.....	15
2.7 - Antal miljöcertifierade företag.....	15
2.8 - Deponerade mängder på avfallsupplag i Sverige	15
2.9a - Den svenska belastningen av fosfor på haven	16
2.9b - Den svenska belastningen av kväve på haven.....	16
2.10 - Återföring av fosfor i slam till åkermark.....	16
2.11 - Arealen skyddad produktiv skogsmark i procent av den totala arealen skogsmark.....	17

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget *A2 Miljöövervakning m.m.*, ingå ekonomiska förpliktelser i samband med bilavgasverksamhet som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 16 000 000 kronor under år 2001,
2. bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget *A3 Åtgärder för att*
3. *bevara den biologiska mångfalden*, ingå ekonomiska förpliktelser i samband med förvärv av eller intrångsersättning i värdefulla naturområden som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter om högst 120 000 000 kronor under år 2001,
3. för budgetåret 2000 anvisar anslagen under utgiftsområde 20 *Allmän miljö- och naturvård* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	
A1 Statens naturvårdsverk	ramanslag	278 211
A2 Miljöövervakning m.m.	ramanslag	132 297
A3 Åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden	ramanslag	671 551
A4 Sanering och återställning av förorenade områden	ramanslag	65 000
A5 Miljöforskning	ramanslag	50 000
A6 Kemikalieinspektionen	ramanslag	83 712
A7 Visst internationellt miljösamarbete	ramanslag	37 182
A8 Stockholms internationella miljöinstitut	ramanslag	12 000
A9 Investeringsbidrag för främjande av omställning i ekologiskt hållbar riktning	reservationsanslag	131 000
B1 Statens strålskyddsinstitut	ramanslag	85 449
B2 Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader	ramanslag	82 648
B3 Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning	ramanslag	65 969
B4 Visst internationellt samarbete i fråga om kärnsäkerhet m.m.	ramanslag	26 352
Summa		1 721 371

2 Allmän miljö- och naturvård

2.1 Omfattning

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård omfattar frågor rörande naturvård och biologisk mångfald, vatten- och luftvård, sanering och återställning av förorenade områden, avfallsfrågor, bilavgasfrågor, miljöskydd, miljöforskning, kemikaliekontroll, strålskydd och säkerhetsfrågor kopplade till kärnkraften samt internationellt miljösamarbete. Utgiftsområdet omfattar vidare utgifter för Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Statens strålskyddsinstitut och Statens kärnkraftinspektion. Verksamheten inom Kärnavfallsfondens styrelse, AB Svenska Miljöstyrningsrådet och Svensk Avfallskonvertering AB (SAKAB) berör uppgifterna inom utgiftsområdet.

Regeringens samordning av miljöpolitiken och ekologiskt hållbar utveckling har sin utgångspunkt i detta utgiftsområde samtidigt som åtgärder för en god miljö i stor utsträckning också finansieras inom ramen för andra utgiftsområden. Främst gäller detta utgiftsområdena Internationellt bistånd (7), Kultur, medier, trossamfund och fritid (17), Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande (18), Regional utjämning och utveckling (19), Energi (21), Kommunikationer (22), Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar (23) och Näringsliv (24).

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999 ¹	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
1 372	1 577	1 759	1 721	1 830	2 020

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Införandet av miljöbalken och arbetet med att uppnå de nya miljö kvalitetsmålen (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6, rskr. 1998/99:183) och målen för ekologiskt hållbar utveckling har prioriterats högt i arbetet inom hela Regeringskansliet och på myndigheterna.

Anslagssparandet på utgiftsområdet har minskat med 226 miljoner kronor under år 1998. Bedömningen är att anslagssparandet kommer att minska ytterligare under år 1999.

Förändringar

Den 1 januari 1999 trädde den nya miljöbalken i kraft och fem miljödomstolar samt en miljööverdomstol inrättades. Utbildningsinsatser för de myndigheter m.fl. som tillämpar den nya miljölagstiftningen har fortsatt.

Myndigheternas arbete med anledning av 1997 års riksdagsbeslut om att inleda kärnkrafts-utvecklingen (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272) har intensifierats under år 1999.

Mål

Målen inom utgiftsområdet är att skydda människors hälsa, bevara den biologiska mångfalden, främja en långsiktig god hushållning med naturresurser samt skydda natur- och kulturlandskap.

Prioriteringar

Bevarandet av den biologiska mångfalden prioriteras genom förstärkning av resurserna för skydd av värdefulla naturområden, främst skogsområden samt ytterligare medel till kalkning.

Resurserna för sanering och återställning av förorenade mark- och vattenområden förstärks ytterligare.

Miljöforskningen och då framför allt miljöeffektforskning och miljötoxikologisk forskning ges ökade resurser genom ett nytt anslag.

Förberedelserna inför Sveriges ordförandeskap i EU prioriteras liksom arbetet med miljöhänsyn i samtliga EU:s politikområden samt miljöfrågorna inför EU:s utvidgning

2.3 Resultatbedömning

2.3.1 Tillståndet och utvecklingen inom området

Klimat

Enligt FN:s ramkonvention för klimatförändringar (SÖ 1993:13) skall halten av växthusgaser stabiliseras på en nivå som minskar risken för att farliga störningar uppkommer i klimatsystemet. Klimatfrågan är en global miljöfråga och det fordras internationellt samarbete för att minska utsläppen av växthusgaser. Sverige kan bara bidra till denna process. Vid klimatkonventionens tredje partsmöte i Kyoto i december 1997 enades parterna om ett protokoll till klimatkonventionen som innebär bindande utsläppsåtaganden för alla industriländer. EU är en part till klimatkonventionen och enligt Kyoto-protokollet skall EU sammanlagt minska utsläppen av växthusgaser med 8 %.

I juni 1998 beslutade EU:s miljöministrar hur EU:s åtagande i Kyoto-protokollet skall fördelas mellan medlemsländerna. För Sveriges del inne-

bär beslutet att Sverige har en möjlighet att öka utsläppen av växthusgaser med 4 % från 1990 års nivå till den första åtagandeperioden 2008–2012.

Vid det fjärde partsmötet som ägde rum i Buenos Aires i november 1998 förhandlades flera utestående frågor i Kyoto-protokollet. Vid detta möte enades konventionens parter om en tidsplan för det fortsatta arbetet, den s.k. Buenos Aires Action Plan. Av denna framgår att förhandlingarna kommer att fokuseras på att lösa dessa frågor vid partsmötet hösten år 2000.

Den svenska politiken i klimatfrågor grundar sig på riksdagens klimatpolitiska beslut år 1993 (prop. 1992/93:179 bil. 1 s. 33, bet. 1992/93:JoU19, rskr. 1992/93:361), det energipolitiska beslutet från år 1997 (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272) och riksdagens transportpolitiska beslut (prop. 1997/98:56, bet. 1997/98:TU 10). Enligt 1993 års beslut bör utsläppen av koldioxid från fossila källor stabiliseras år 2000 på 1990 års nivå för att därefter minska. Regeringens nuvarande huvudsakliga strategi för att nå koldioxidmålet är att begränsa användningen av fossila bränslen och ersätta dem med förnybara energikällor, samt ett effektivare utnyttjande av energi.

En kommitté (M 1998:06) med parlamentarisk sammansättning har startat arbetet med åtgärdsprogram för Sveriges klimatarbete. Kommittén skall avge sitt betänkande den 31 december 1999.

Luftföroreningar

Den senaste tidens utveckling inom trafikområdet har koncentrerats till arbetet inom EU. Under år 1998 har förhandlingsarbetet med de två Auto/Oil-direktiven om minskade avgasutsläpp för personbilar, lätta lastbilar och bussar samt kvalitetskrav på fordonsbränslen avslutats. Sverige har varit starkt engagerat i detta arbete och lyckats genomdriva ett antal förbättringar i de båda direktiven. Införandet av dessa direktiv i svensk lagstiftning föranleder en uppdatering av både miljöklasssystemet för personbilar och miljöklasssystemet för fordonsbränslen.

Vad gäller direktivet som reglerar avgasutsläpp från tunga fordon har ministerrådet antagit en gemensam ståndpunkt. Parlamentets andra yttrande i frågan saknas fortfarande. Även vad gäller direktivet som reglerar avgasutsläpp från traktorer har en gemensam position antagits.

EU-kommissionen har träffat en frivillig överenskommelse med europeisk bilindustri om en

minskning av koldioxidutsläppen i samtliga nya personbilar för år 2008. Överenskommelsen är ett led inom ramen för EU:s strategi att minska koldioxidutsläppen från personbilar inom EU. Överenskommelsen har sedermera antagits av ministerrådet hösten 1998. Förhandlingsarbetet med direktivet som reglerar en övervakningsmekanism för koldioxidutsläppen har även avslutats under år 1998. Direktivet är ytterligare ett led i EU:s strategi att minska koldioxidutsläppen.

Ett arbete har påbörjats inom EU som syftar till att integrera miljöhänsyn inom transportområdet. Arbetet är ett gemensamt initiativ som tagits av kommissionens DG VII och DG XI. Arbetet fick en utgångspunkt i de gemensamma rådsslutsatser som transportministrarna och miljöministrarna antog i juni 1998. Arbetet pågår för närvarande i kommissionens arbetsgrupper.

I vårpropositionen 1999 förslogs en ändring av fordonsbeskattningen av el- och elhybridbilar som innebär skattebefrielse från fordonsskatt för dessa fordon under fem år. Regeringen avser återkomma med förslag till hur förmånsbeskattningen av personbilar som kan drivas med el eller gas kan jämföras med förmånsbeskattningen av motsvarande bilar som drivs med konventionella bränslen.

Naturvård och biologisk mångfald

Försurning

Nedfallet av svavel i Sverige har halverats under de två senaste årtiondena. Nedfallet av kväve har i stället ökat under motsvarande period. Sammantaget har det dock inneburit att försurningsläget förbättrats i vissa sjöar och vattendrag under 1990-talet. Försurningsproblemen i de värst drabbade områdena kommer dock att kvarstå under flera årtionden framöver. Även om det sura nedfallet skulle upphöra helt skulle det ta 50–100 år innan marken har återhämtat sig. I dag är ca 17 000 sjöar försurade och behovet av kalkning kommer att bestå under många år. Kalkningarna kommer att tidigast kunna avbrytas i områden där inte markförsurningen är långt framskriden. Där markförsurningen är långt framskriden behöver kalkning fortsätta tills dess att aluminiumläckaget från marken minskat till halter som inte är giftiga för vattnets organismer.

Behovet av kalkning styrs i betydande grad av vädret. Under år med stor nederbörd ökar försurningsbelastningen och större mängder kalk behöver spridas än under ett normalt år. År 1998 var ett extremt nederbördsrikt år. De höga flö-

dena höjde följaktligen behovet av kalkning under året men medförde ett ökat behov även för år 1999.

Havsmiljön

De marina delarna i skärgårdsområdena där variationen av land och vatten skapar förutsättningar för biologisk mångfald, har hittills skyddats i liten omfattning. Behovet av skydd av hotade biotoper är stort. Arbetet pågår för att se över skyddet av värdefulla marina miljöer och inrättandet av marina reservat. Syftet med att skydda marina områden är att bevara marint värdefulla miljöer, ekosystem, arter och processer.

Den biologiska mångfalden i havet utsätts för påfrestningar orsakade såväl av miljögifter, transporter som fiske. De höga halterna av kväve i Östersjön och Västerhavet har lett till att stora delar av haven är övergödda vilket i sin tur påverkat växt- och djurlivet.

Skydd och vård av värdefulla naturområden

Verksamheten syftar till att säkerställa skyddsvärd natur, restaurera skadade värdefulla naturområden och förvalta Naturvårdsverkets fastighetsbestånd. Fastighetsbeståndet omfattar för närvarande 1,25 miljoner hektar som avsatts för naturvårdsändamål och som ägs av staten. Det rör sig om 1 200 fastigheter spridda över hela landet. Sedan den 1 januari 1999 har kommunerna genom miljöbalken möjlighet att själva fatta beslut om naturreservat.

För närvarande är 8,8 % av landets yta skyddad som naturreservat eller nationalpark med stöd av miljöbalken (naturvårdslagen). Det totala antalet naturreservat har under år 1998 och hittills under år 1999 ökat till ca 2 200 omfattande 3,2 miljoner ha. Reservatsarealen ligger huvudsakligen inom fjällområdena i Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Fler-talet reservat finns emellertid utanför fjällområdet. Det finns 26 nationalparker med en sammanlagd yta på 650 000 ha. Den senaste är Färnebofjärdens nationalpark som bildades 1998.

Vid sidan av nationalparker och naturreservat är betydande landområden skyddade som domänreservat.

Skogsskyddet

Praktiskt taget alla skogar i Sverige är i dag påverkade av skogsbruk på ett sätt som påverkat skogsekosystemens biologiska mångfald. I skogen finns ca 1 900 rödlistade arter, dvs. hotade, sällsynta och hänsynskrävande arter. Många är

beroende av gammal skog. En tredjedel av dem är beroende av död ved. I dagens skogslandskap finns det bara 1–2 % död ved. Ny kunskap och medvetenhet om de ekologiska behoven har gjort att utvecklingen nu går åt rätt håll och skogsbruksmetoderna håller på att anpassas efter de nya kraven.

Vissa områden måste ändå undantas helt från skogsbruk. Det främsta syftet med skogsreservaten är att bevara de biologiska värdena. Många har också stor betydelse för friluftsliv, turism och som element i natur- och kulturlandskapet. Utvecklingen under 1990-talet har inneburit en långsam men gradvis ökning av andelen skyddad skogsmark.

I dag har ca 900 000 ha eller knappt 4 % av den produktiva skogsmarken, som totalt utgör 22,5 miljoner ha, skyddats som naturreservat, domänreservat och nationalparker m.m. Variationerna är stora inom landet men tyngdpunkten för skogsskyddet ligger i det fjällnära skogsområdet. I den fjällnära skogen är 46 % naturreservat medan mindre än 1 % av den produktiva skogsmarken i övriga landet är skyddad i form av reservat m.m.

Sett över hela skogsmarksarealen är de områden som av produktionsskäl eller naturvårdshänsyn inte blir föremål för skogsbruk emellertid avsevärt större. Skogsvårdslagen medför nämligen restriktioner för skogsbruket att avverka skogbärande impediment och svårföryngrad skog i fjällområdena. Skogsägarna gör också själva på frivillig grund betydande avsättningar av skogsmark för naturvårdsändamål.

Den traditionella redovisningen av skyddade arealer är knuten till den produktiva skogsmarken som med vår svenska definition är 22,5 miljoner hektar. Om man istället utgår från de ägoslag som brukar redovisas enligt internationella ägoslagsdefinitioner har vi Sverige en sammanlagd areal på drygt 30 miljoner hektar så definierad skogsmark och träd- och buskmark. Skogsbruk bedrivs på 75 % av denna areal. De tillkommande arealerna som omfattar ca 8 miljoner hektar utgörs främst av trädbevuxna berg- och myrimpediment, fjällbarrskog, skog inom reservaten samt videområdena i fjällen. Främst utgörs de således av mycket lågproducerande marker av relativt begränsad betydelse för målet att bevara den biologiska mångfalden i skogslandskapet.

Odlingslandskapet

Det svenska odlingslandskapet har genomgått en omfattande strukturrationalisering under 1900-talet. Våtmarker har dikats ut, handelsgödsel- och bekämpningsmedelsanvändning har blivit en del av jordbruket, mekaniseringen har resulterat i större odlingsenheter och många småbiotoper har försvunnit. Traditionellt skötta ängs- och hagmarker har övergetts och vuxit igen eller igenplanterats. Detta har naturligtvis påverkat odlingslandskapets biologiska mångfald och kulturvärden. Endast ca 7 % av landets yta utgörs av odlingsmark men den är av stor betydelse för landets biologiska mångfald. Ca 2 000 av landets rödlistade arter är knutna till odlingslandskapet och framför allt till naturbetesmarkerna. Ca 2 % av den odlade marken, dvs. 67 000 ha odlingsmark är skyddad som naturreservat genom miljöbalkens bestämmelser. Sedan EU-inträdet har betydande insatser gjorts för att stärka den biologiska mångfalden i odlingslandskapet framför allt genom miljöersättningsprogrammet för jordbruket (detta redovisas närmare under utgiftsområde 23).

Skydd av hotade arter

Sverige har sedan 1995 föreslagit eller redovisat sammanlagt drygt 0,5 miljoner hektar land- och vattenområden för Natura 2000. Många av de svenska områdena har redan ett befintligt skydd i form av t.ex. naturreservat eller fågelskyddsområden. Områdena kommer efter beslut av EU-kommissionen att ingå i det sammanhängande europeiska nätverket Natura 2000.

Hållbar utveckling

Sverige har liksom många andra länder antagit FN:s handlingsprogram för det 21:a århundradet (Agenda 21), där en hållbar utveckling lyfts fram som ett övergripande mål för samhällsutvecklingen. För att mäta framgångarna i detta arbete behövs uppföljningssystem av olika slag. I Sverige och andra länder som Storbritannien, Tyskland och Holland och även i internationella organisationer som FN, OECD och EU pågår ett intensivt arbete med att utveckla indikatorer för hållbar utveckling.

Gröna nyckeltal

Gröna nyckeltal är ett av regeringens instrument att följa det övergripande målet för det miljöpolitiska arbetet att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta.

Nedan presenteras elva nyckeltal som alla beskriver en utveckling i samhället inom angelägna områden för miljön. Flera av nyckeltalen har direkt anknytning till mål som antagits av riksdagen, andra nyckeltal har anknytning till regeringens mål om resurshushållning. Flera länder och organisationer, t.ex. inom EU, utarbetar nyckeltal för en ekologisk hållbar utveckling och dessa sammanfaller i flera fall med de som här presenteras.

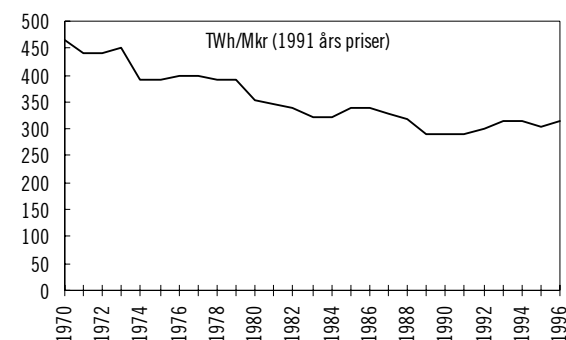
Nyckeltal är endast ett grovt uppföljningssystem och skall därför ses som en förenkling av det indikatorsystem som föreslagits av Naturvårdsverket för att följa de av regeringen föreslagna miljökvalitetsmålen (deFacto; 98 – Uppföljning av föreslagna nationella miljökvalitetsmål).

Utvecklingen av nyckeltal är en process där nyckeltalen måste anpassas efter de mål de avser följa, relevanta miljöproblem och samhällsutvecklingen i övrigt. Regeringen kommer därför att fortsätta arbetet med att vidareutveckla nyckeltalen. Regeringen avser också att regelbundet för riksdagen presentera gröna nyckeltal.

Användning av energi

Nyckeltalet skall belysa samhällets energihushållning. Nyckeltalet beskrivs som energianvändning relaterad till BNP.

Diagram 2.1 - Energianvändningen relaterad till BNP

Källa: SCB, Na 18 SM 9601 samt SCB

Sett över en längre tidsperiod har energianvändningen blivit effektivare, det vill säga använd-

ningen av energi i förhållande till BNP har sjunkit.

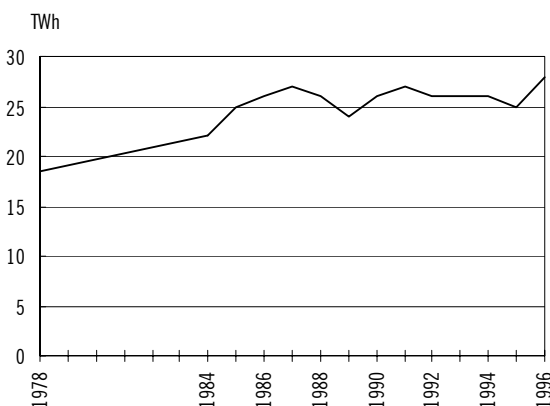
Den totala energianvändningen har emellertid bara förändrats marginellt under senare år. Allt större bostäder och fler apparater som är beroende av elektricitet är exempel på en utveckling i samhället som har lett till att den totala energianvändningen inte har minskat trots att användningen av den energi vi förbrukar blivit effektivare.

Även om den totala energianvändningen har varit förhållandevis konstant under perioden har sammansättningen förändrats betydligt. Oljans andel har minskat kraftigt. Samtidigt har en utbyggnad av vattenkraft och kärnkraft skett. Användningen av biobränslen och torv har också ökat.

El för uppvärmning

Nyckeltalet skall belysa den totala elanvändningen för uppvärmning av bostäder och lokaler. Nyckeltalet beskriver antalet TWh el som används för uppvärmning.

Diagram 2.2 - El för uppvärmning

Källa: SCB och NUTEK 1996

Elanvändningen för uppvärmning av våra bostäder och lokaler har ökat under de senaste decennierna. Enstaka avvikelser från trenden beror på temperaturväxlingar till följd av vädret, till exempel en ovanligt kall eller ovanligt varm vinter.

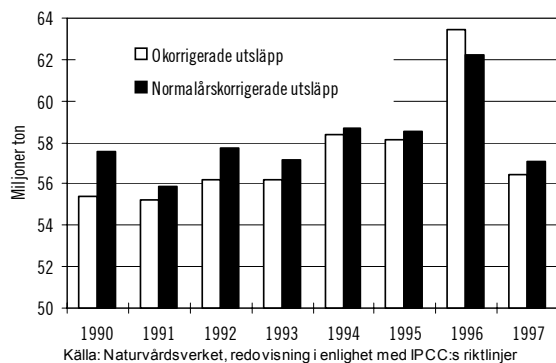
En stor andel av Sveriges elproduktion används för uppvärmning av bostäder och lokaler. I dag har nästan vart fjärde småhus direktverkande el för sin uppvärmning. En minskad användning av el skulle underlätta den planerade kärnkraftsavvecklingen.

Utsläpp av koldioxid

Nyckeltalet skall belysa klimatpåverkan. Nyckeltalet beskriver hur många ton koldioxid som

Sverige släpper ut till luften varje år (exklusive utsläpp från förbränning av bibränslen, eftersom dessa bedöms som neutrala vad gäller utsläpp av koldioxid). För att utjämna skillnader som beror på temperatur och vattentillförsel redovisas även normalårskorrigerade utsläpp.

Diagram 2.3 - Utsläpp av koldioxid¹

Utsläppen av koldioxid i Sverige har nästan halverats sedan år 1970. De faktiska utsläppen av koldioxid har ökat under 1990-talet, men legat i huvudsak konstant sedan de korrigerats för klimatvariationer. Orsaken till ökningen är framför allt ökad användning av fossila bränslen inom el- och värmeproduktion vid kallare väder vissa år samt ökade transporter.

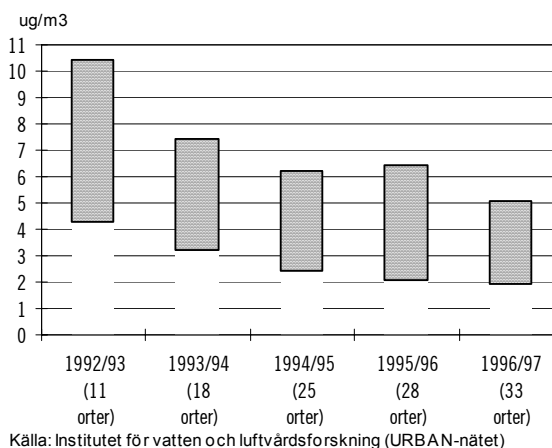
Temperatur och nederbörd påverkar energianvändningen och därmed även koldioxidutsläppen. Den tydliga ökningen från år 1995 till år 1996 kan delvis förklaras av en kall vinter och mycket låg produktion av el från vattenkraft. De normalårskorrigerade utsläppen för år 1997 ligger under motsvarande utsläpp för år 1990.

Vid en internationell jämförelse av de svenska utsläppen av koldioxid per person eller i relation till BNP har Sverige bland de lägsta utsläppen bland OECD-länderna. Det beror framför allt på att vår energiproduktion till stor del baseras på vattenkraft, kärnkraft och bibränsle.

Bensenhalt i luft

Nyckeltalet skall belysa utsläppen av cancerframkallande ämnen och ger ett mått på luftkvaliteten i tätorter. Bensenhalten beskrivs i mikrogram per kubikmeter i tätortsluft.

Diagram 2.4 - Bensenhalt, vinterhalvårsmedelvärde i olika tätorter (variation mellan orter)

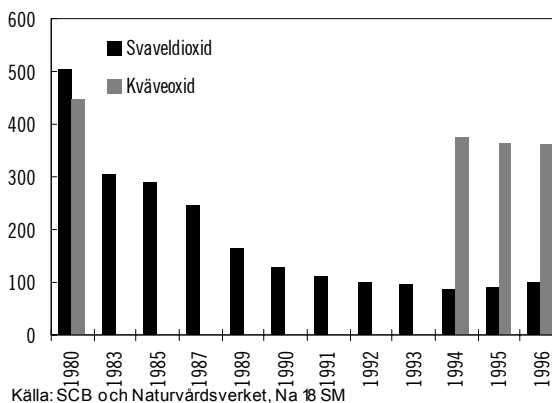

Bensenhalt i luft har minskat under 1990-talet. Det beror främst på minskad bensenhalt i bensin och på katalytisk avgasrening på bensindrivna personbilar. Vintertid ligger dock nivån över lågriskenivån i de flesta tätorter.

Utsläpp av försurande ämnen

Nyckeltalet skall belysa de svenska utsläppen av försurande ämnen. Nyckeltalet beskriver hur många ton svaveldioxid och kväveoxider som Sverige släpper ut varje år.

Diagram 2.5 - Utsläpp av försurande ämnen

Utsläppen av svaveldioxid har minskat med drygt 80 % och utsläppen av kväveoxider med 22 % mellan åren 1980 och 1995. Minskningarna beror främst på bättre reningsteknik, ökad energihushållning, minskat svavelinnehåll i olja och övergång från olja till el. En rad gamla industri-anläggningar har också lagts ner.

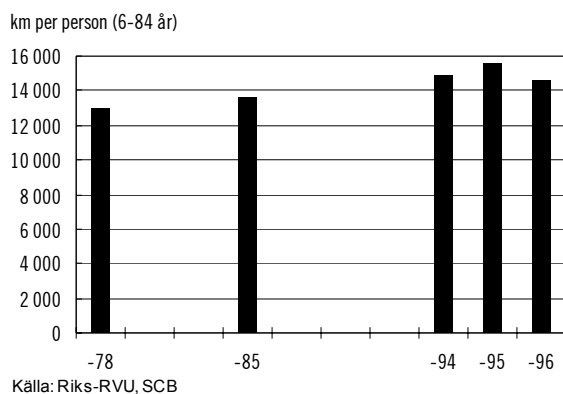
¹ Utsläpp från internationell flyg- och sjöfart ingår ej.

Försurningen orsakas av utsläpp av svaveldioxid, kväveföreningar och ammoniak som omvandlas i luften till sura ämnen och faller ned över områden som ofta ligger långt ifrån utsläppsstället. Utsläppen kommer framför allt från energiproduktionen, olika industrier, sjöfart samt väg- och flygtrafik. Mellan 20 och 30 procent av det sura nedfallet i Sverige beror på våra egna utsläpp. Resten kommer från andra länder.

Miljöanpassade färdssätt

Nyckeltalet skall belysa medborgarnas omställning till mer miljöanpassade färdssätt. Nyckeltalet beskrivs som antalet fordonskilometer med bil per invånare och år.

Diagram 2.6 - Persontransporter med bil

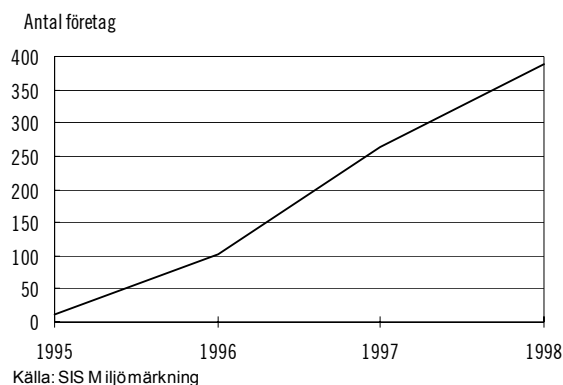
När det gäller persontransporterna med bil kan en svag ökning observeras för mätillfällena fram till 1995.

Vägtrafiken är den största källan till luftföroreningar och buller, särskilt i tätorterna. Persontrafiken står för en stor andel av transporternas utsläpp av koldioxid, kvävedioxider, kolväten och partiklar. Vid omställning till ett ekologiskt hållbart samhälle är därför en effektivisering av fordonstrafiken samt en utvecklingen av miljövänliga fordon och bränslen viktiga faktorer.

Antal miljöcertifierade företag

Nyckeltalet skall belysa i vilken utsträckning näringslivet arbetar med miljöfrågor i sin verksamhet. Nyckeltalet anger antalet företag som är certifierade enligt ISO 14001 eller EMAS.

Diagram 2.7 - Antal miljöcertifierade företag

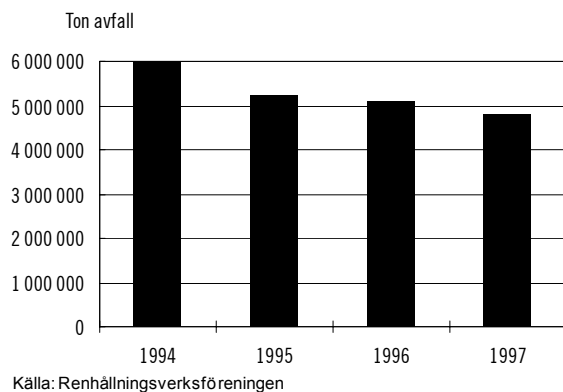

Visserligen sker en stark ökning av antalet miljöcertifierade företag, men hittills har endast en liten andel av det totala antalet företag infört miljöledningssystem. Det är viktigt att påpeka att många företag som inte är miljöcertifierade frivilligt vidtar åtgärder i sin verksamhet för att skydda miljön. Användningen av miljöledningssystem ger därför inte heltäckande information om i vilken utsträckning miljöfrågorna omhändertas i verksamheten. Internationella standardiseringsorganisationen, ISO, har tagit fram systemet ISO 14001 och EU har utvecklat miljöstyrningssystemet EMAS (Eco Management and Audit Scheme). Syftet med dessa system är att etablera arbetssystem och rutiner för miljöarbetet.

Avfall som deponeras

Nyckeltalet skall belysa hushållningen med materiella resurser i samhället. Nyckeltalet anger mängden avfall (ton/år) som deponeras i Sverige.

Diagram 2.8 - Deponerade mängder på avfallsupplag i Sverige

Utvecklingen går mot att allt mindre avfall läggs på soptipp medan återvinningen ökar.

Flera av dagens miljöproblem är en följd av utvinning och användning av material och energi. Avfallet, dvs de uttjänta produkterna, som läggs på deponi kan medföra att farliga ämnen läcker till omgivningen. En utveckling mot en ökad resurshushållning är därför angeläget.

Tillförsel av fosfor och kväve till havet

Nyckeltalet skall belysa problemet med övergödning i våra omgivande hav. Nyckeltalet anger mängden (ton/år) fosfor och kväve som från Sverige tillförs våra omgivande hav. Nyckeltalet beskriver således summan av samhällets totala tillförsel av kväve och fosfor (reningsverk, industri, jordbruk, etc.) samt den kväve och fosfor som läcker naturligt från marken.

Diagram 2.9a - Den svenska belastningen av fosfor på havet

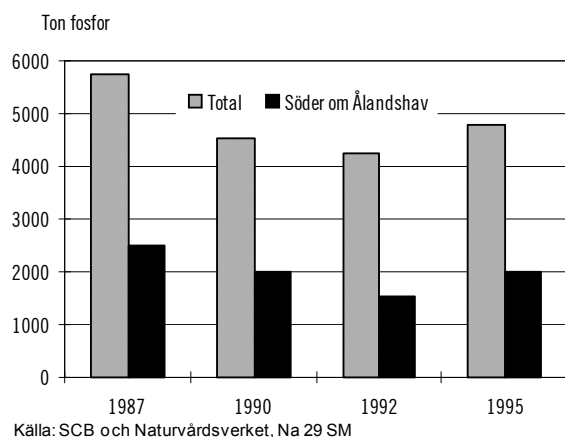
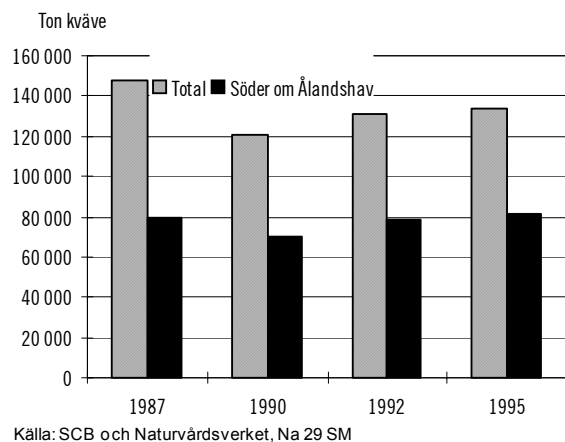

Diagram 2.9b - Den svenska belastningen av kväve på havet

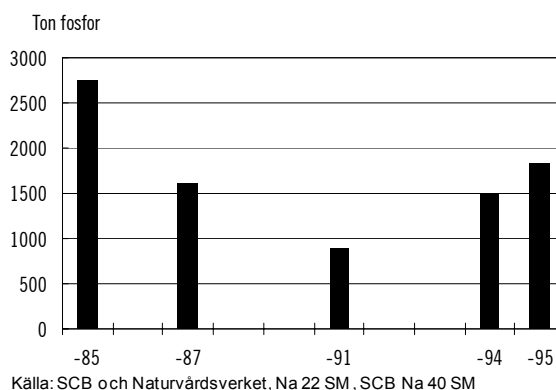

Tillförseln av fosfor till havet minskade i slutet av 1980-talet och i början av 1990-talet, men har därefter ökat igen. Tillförseln av kväve till havet ökade under första halvan av 1990-talet.

Återföring av fosfor till åkermark

Nyckeltalet skall belysa hur vi hushållar med fosfor. Nyckeltalet anger hur mycket fosfor (ton/år) som återförs till åkermark genom användning av slam som näringsämne.

Diagram 2.10 - Återföring av fosfor i slam till åkermark

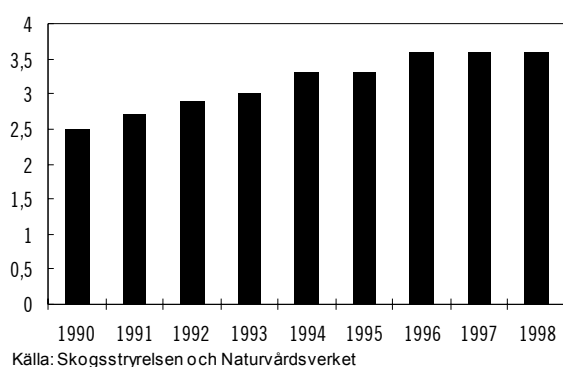

Mellan åren 1985 och 1991 minskade återföringen av slam till åkermarken, men sedan år 1991 har återföringen ökat. År 1995 återfördes cirka en tredjedel av allt producerat slam till jordbruket. Resten hamnade på soptipp eller användes som jordförbättringsmedel i bland annat parker. Sverige har bland de strängaste gränsvärdena i världen för föroreningar i slam.

Skyddad skog

Nyckeltalet skall belysa en av förutsättningarna för att främja den biologiska mångfalden. Nyckeltalet anger arealen skyddad produktiv skogsmark i procent av den totala arealen produktiv skogsmark. Den skog som avses är skyddad skog enligt naturvårdslagen i nationalparker och naturreservat.

Diagram 2.11 - Arealen skyddad produktiv skogsmark i procent av den totala arealen skogsmark

Mellan åren 1990 och 1998 ökade andelen skyddad skog från 2,5 % till 3,6 % av den produktiva skogsmarksarealen. De två sista årens siffror är preliminära.

Merparten av den skyddade skogen finns i det fjällnära området. För att bevara den biologiska mångfalden i enlighet med de skogspolitiska och miljöpolitiska målen krävs bl.a. att en större andel av skogsmarken utanför det fjällnära skogsområdet lämnas orörd av skogsbruk och får ett långsiktigt skydd.

2.3.2 De viktigaste statliga insatserna inom området

Regeringens miljöproposition (prop. 1997/98:145) Svenska miljömål – Miljöpolitik för ett hållbart Sverige har nu antagits av riksdagen (bet. 1998/99: MJU6). En enig riksdag har därmed ställt sig bakom den nya strukturen i miljöarbetet med 15 nationella miljö kvalitetsmål. På en punkt ansåg dock riksdagen att man ville ändra på regeringens förslag. Utskottet anförde i betänkandet bl.a. att miljö kvalitetsmålen anger vilket miljö tillstånd som skall uppnås i ett generationsperspektiv, medan delmål och riktlinjer utgör utgångspunkter för precisering av miljömål och miljöstrategier inom olika samhällssektorer på skilda nivåer. Miljö kvalitetsmålen skall gradvis kunna preciseras i takt med att erfarenheter vinnas om hur miljön skall förbättras samtidigt som industrisamhället utvecklas. Nya delmål bör ställas upp när det behövs för det fortsatta arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen. De av regeringen föreslagna miljö kvalitetsmålen är av övergripande karaktär och definierar det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet skall sikta mot, medan delmålen skall ange inriktning och tidsperspektiv

i det fortsatta konkreta miljöarbetet. Det är således delmålen snarare än de allmänt formulerade miljö kvalitetsmålen som kommer att utgöra underlag för miljöpolitiska åtgärder och preciseringar inom olika samhällssektorer. Mot den bakgrunden bör det enligt utskottets mening ankomma på riksdagen att ta ställning till hur målsättningarna för detta arbete skall formuleras. Riksdagen beslutade därmed att den även vill ta ställning till de delmål regeringen i framtiden kommer att föreslå för att uppnå miljö kvalitetsmålen.

Arbetet med att uppnå de, av riksdagen antagna, 15 miljö kvalitetsmålen har fortsatt hög prioritet i arbetet inom Regeringskansliet och på myndigheterna. Det arbete med uppdrag att föreslå delmål och åtgärder för att uppnå målen som regeringen givit en rad myndigheter skall redovisas den 1 oktober 1999.

De nationella miljö kvalitetsmålen skall även anpassas, preciseras och konkretiseras på regional och lokal nivå. Samtliga länsstyrelser har därför också erhållit uppdrag att göra denna anpassning för sina respektive län. Skogsvårdsstyrelserna har ansvar för målet Levande skogar på regional nivå. Dessa uppdrag skall också redovisas den 1 oktober i år.

Detta underlag skall sedan ligga till grund för Miljömålskommitténs förslag till nya delmål och åtgärdsstrategier, som kommittén skall lägga fram för regeringen den 1 juni 2000. Regeringen avser därefter att till riksdagen i en proposition vid årsskiftet 2000–2001 föreslå ytterligare delmål och åtgärdsstrategier samt samhällsekonomiska konsekvensanalyser av förslagen för att nå miljö kvalitetsmålen.

Riksdagen beslutade att anslaget för miljöövervakning för år 1999 skulle öka till totalt 98 miljoner kronor. Skälen till ökningen var bland annat större krav på internationell rapportering av miljödata till EU och uppföljning av de nya miljö kvalitetsmålen. Naturvårdsverket har genom ett regeringsuppdrag den 1 mars 1999 redovisat ett nytt program för miljöövervakning med inriktning mot de nya miljö kvalitetsmålen.

För att nå miljö målen behövs ett aktivt internationellt samarbete. Enligt 1997 års regeringsförklaring skall Sverige internationellt vara en pådrivande kraft och ett föregångsland för ekologiskt hållbar utveckling. Sverige har framgångsrikt verkat för en rad skärpningar av EG-lagstiftningen i samma syfte, bl.a. vad gäller kemikalier, bilavgaser och luftkvalitet. Sverige deltar i det internationella miljösamarbetet, bl.a. i

det internationella konventionsarbetet, i FN:s miljöprogram, UNEP, och kommissionen för hållbar utveckling, CSD, samt i samarbetet med länderna kring Östersjön samt övrigt regionalt samarbete.

Klimat

Sverige driver aktivt på arbetet med EU:s interna klimatstrategi i syfte att realisera de mål som har fastställts inom klimatkonventionen. Sverige verkar vidare genom EU så att Kyoto-protokollet kan träda i kraft så snart som möjligt. Från och med januari 1991 halverades energiskatten samtidigt som en koldioxidskatt infördes. Koldioxidskatten uppgår för närvarande till 37 öre per kg koldioxid. Inom transportsektorn har skatten på bensin höjts och forsknings- och utvecklingsarbetet har intensifierats. Dessutom kan nämnas att projekt som ingår i lokala investeringsprogram som erhållit stöd har gett ett betydelsefullt bidrag till att minska utsläppen av koldioxid. Hittills beviljade stöd kan enligt uppgifter från de sökande kommunerna beräknas leda till en utsläppsminskning med ca 1,2 miljoner ton koldioxid per år.

Regeringen föreslår en höjning av energiskatten på dieselolja som ett led i skatteväxlingen. Förslaget kommer att ge ytterligare motiv för energisparande inom transportsektorn.

Naturvård och biologisk mångfald

Sverige spelar en viktig roll inom det internationella naturvårdsarbetet genom sitt engagemang i konventionen om biologisk mångfald och övriga naturvårdskonventioner. Sverige har aktivt drivit på arbetet med EU:s interna strategi för biologisk mångfald i syfte att inom EU utveckla en sammanhållen strategi och sektorsvisa aktionsplaner för bevarande och uthålligt nyttjande av biologisk mångfald.

Försurning

De åtgärder som föreslås i EU:s försurningsstrategi är på väg att genomföras. Slutmålet är att försurningen skall minska ned till en nivå som naturen tål, dvs. att kritiska belastningar inte skall överskridas. Delmålet innebär att den areal där kritiska belastningar överskrids i dag i EU skall minska med minst 50 % till år 2010. I försurningsstrategin föreslås ett antal åtgärder som länderna måste vidta för att minska utsläppen av försurnande ämnen. Ett centralt förslag som pre-

senterades av kommissionen i juni 1999 innebär att nationella utsläppstak per land skall sättas för svaveldioxid, kväveoxider, ammoniak och flyktiga organiska ämnen till år 2010. Under konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar slutförhandlades i september 1999 ett protokoll för att minska försurning, eutrofiering och marknära ozon i Europa. Protokollet sätter nationella utsläppstak för Europas länder och ställer motsvarande krav på USA och Kanada. Protokollet kommer att undertecknas i Göteborg i december 1999. Eftersom försurningen i Sverige till mycket stor del påverkas av utsläppen i Europa, ca 80 % av det försurnande nedfallet härstammar från andra länder i Europa, kommer dessa åtgärder att för svensk del innebära långtgående förbättringar.

Kalkning

Naturvårdsverket redovisar i rapporten Nationell plan för kalkning av sjöar och vattendrag 2000–2009 förslag beträffande kalkningsverksamheten under den kommande tioårsperioden. Rapporten innehåller även aspekter på samordning av kalknings- och vitaliseringsprogram för mark och vatten i sydvästra Sverige. Rapporten är föremål för remissbehandling till början av november 1999. För att bevara den biologiska mångfalden genom upprätthållande av en tillräcklig nivå på verksamheten med kalkning av sjöar och vattendrag förstärks resurserna för år 2000 med 27 miljoner kronor jämfört med 1999 års anslag. Efter remissbehandlingen av Naturvårdsverkets rapport avser regeringen återkomma i frågan.

Skydd och vård av värdefulla naturområden

Under år 1998 och hittills under år 1999 har antalet skyddade värdefulla naturområden ökat kraftigt. Det handlar främst om fjällområden, fjällbarrskog, produktiv skogsmark och myrmarker i norra Sverige.

Behovet av skydd av skog är stort. Som tidigare anförts finns ca 1 900 rödlistade, dvs. hotade, sällsynta och hänsynskrävande arter i skogen. Knappt 4 %, ca 900 000 ha, av den produktiva skogsmarken har skyddats som naturreservat, domänreservat eller nationalparker m.m. I de fjällnära skogarna är 46 % naturreservat medan mindre än 1 % av den produktiva skogsmarken i övriga landet har skydd.

Skydd av hotade arter

Långsiktiga förvaltningsplaner har beslutats för nordsjösillen och östersjöaxen. Planen för öster-

sjölaxen har utarbetats av fiskerikommissionen för Östersjön. Arbetet med att utarbeta liknande plan för torsken pågår och planeras även för sill och skarpsill.

Naturvårdsverket har under år 1998 fortsatt Natura 2000-samarbetet med länsstyrelserna och har lämnat ett nytt förslag till regeringen på områden som skall ingå i det europeiska nätverket av skyddade områden – Natura 2000. Regeringens förslag till EU-kommissionen i december 1998 innebär att ytterligare 470 områden väljs ut som områden av intresse för gemenskapen enligt habitatdirektivet. Samtidigt fastställde regeringen ytterligare 27 områden som bör skyddas som särskilda skyddsområden enligt fågeldirektivet. Naturvårdsverket har antagit 14 åtgärdsprogram för hotade arter och påbörjat arbetet med ytterligare 34 stycken åtgärdsprogram.

Vattenadministration

Under året har flera steg tagits som påverkar införandet av en framtida utvecklad svensk administration av vattenresurser. Den 11 mars tog EU:s miljöministrar ett beslut om gemensam ståndpunkt angående det kommande ramdirektivet för vatten. Direktivet innebär krav på att medlemsländerna skall arbeta med åtgärdsplaner för avrinningsområden i syfte att uppnå en viss definierad god vattenstatus vid en viss tidpunkt.

Ett antal pilotprojekt i avrinningsområden har startats för att erhålla erfarenheter av administrativ samordning mellan berörda myndigheter och samverka med lokala aktörer och sakägare. Naturvårdsverket i samarbete med berörda myndigheter arbetar med ett vattenprojekt i syfte att utforma anvisningar för det praktiska genomförandet av direktivets skyldigheter.

Samlad naturvårdspolitik

Miljöministern tog i maj 1999 ett initiativ och bjöd in representanter från bl.a. forskarvärlden, organisationer, myndigheter och folkrörelser till en tankesmedja för att diskutera behovet av en ny naturvårdspolitik för 2000-talet. Under tankesmedjan diskuterades hur naturvården bäst kan bidra till att bygga det hållbara samhället, uppnå miljömålen, lyfta fram den tätortsnära naturen, se till behovet av friluftsliv och naturupplevelser, säkra arternas fortlevnad, gynna lokal och regional utveckling samt ge ökade möjligheter till lokal förvaltning. Resultaten från tankesmedjan bereds nu vidare. Regeringen avser återkomma i dessa frågor.

Sanering och återställning av förorenade områden

Förorenade områden med läckande miljögifter är problem som alltmer uppmärksammas. Föroreningar finns i mark, vatten, sediment, byggnader och anläggningar.

Regeringens målsättning är att sådana förorenade områden skall vara fria från gifter, skadliga ämnen och andra föroreningar till år 2020.

Mot bakgrund av detta föreslår regeringen att anslaget för sanering förstärks under mandatperioden till 65 miljoner kronor år 2000. För år 2001 beräknas 150 miljoner kronor och 300 miljoner kronor för år 2002.

Medel till saneringsåtgärder kan också ingå i program som får stöd från anslaget E1 Stöd till lokala investeringsprogram under utgiftsområde 18.

Naturresurser

Regionala miljö- och hushållningsprogram

Regeringen uppdrog i december 1997 åt berörda länsstyrelser att utarbeta regionala miljö- och hushållningsprogram för de större skärgårdsområdena. Programmen skall redovisas före utgången av år 1999. Programmen kommer att ge tydligare utgångspunkter för miljöhänsyn, kretsloppsanpassning och hushållning med mark och vatten. De bör också kunna bidra med ytterligare underlag för kommunernas översiktliga planering. Med ett sådant sektorsövergripande arbete kan miljö- och hushållningsfrågorna ges ökad tyngd i den lokala och regionala samhällsplaneringen. I december 1997 beslutades också om tilläggsdirektiv till Miljövårdsberedningen (Jo 1968:A) att följa och stödja arbetet med regionala miljö- och hushållningsprogram samt utvärdera och redovisa det samlade miljöarbetet i dessa områden senast den 31 augusti 2000. Beredningen lämnade en lägesrapport i juni 1998.

Regeringen gav i september 1998 Naturvårdsverket i uppdrag att i samråd med Boverket och Riksantikvarieämbetet samt i samverka med Närings- och teknikutvecklingsverket och berörda länsstyrelser utarbeta en översikt över geografiska områden där behovet av regionala miljö- och hushållningsprogram är särskilt framträdande i ett riksperspektiv. Uppdraget skall redovisas senast den 20 januari år 2000.

Hållbar utveckling i landets fjällområden

I propositionen Hållbar utveckling i landets fjällområden (prop. 1995/96:226, bet. 1996/97:JoU5, rskr. 1996/97:63) redovisas ett samlat förslag till åtgärder i syfte att främja en hållbar utveckling i fjällen. Genomförandet av dessa åtgärder har skett och sker successivt. För att erhålla underlag för en utvärdering har regeringen bl.a. gett berörda länsstyrelser i uppdrag att årligen följa upp och till Naturvårdsverket redovisa vidtagna åtgärder för reglering av färdsele med terrängfordon. Vidare har uppdrag lämnats till Naturvårdsverket att senast den 1 mars 2002 redovisa en samlad utvärdering av terrängkörningen i fjällen.

Naturvårdsverket har på regeringens uppdrag i rapporten Barmarkskörning på kalfjäll lämnat förslag till åtgärder i syfte att minska markskador vid barmarkskörning på kalfjäll. Rapporten har remissbehandlats och förslagen bereds nu vidare. Regeringen har vidare gett berörda länsstyrelser och samebyar i uppdrag att upprätta åtgärdsprogram för överbetade områden i fjällen. Åtgärdsprogrammen skall redovisas till Jordbruksdepartementet senast den 31 december 1999. Den för det regionala samarbetet mellan de berörda länen särskilt inrättade fjälldelegationen har fått i uppdrag att bl.a. redovisa de åtgärder som vidtagits.

Uppföljning av Vindkraftsutredningen

Regeringen tillkallade våren 1998 en särskild utredare (dir. 1998:35) med uppgift att utreda förutsättningarna för lokalisering av vindkraft. I uppdraget ingick att sammanställa aktuella uppgifter om och erfarenheter av utbyggnaden av land- och havsbaserad vindkraft samt att analysera förutsättningarna för en fortsatt utbyggnad av vindkraft i Sverige.

Utredningens slutbetänkande (SOU 1999:75) Rätt plats för vindkraften överlämnades i juni 1999. Som ett planeringsmål föreslås att i ett första steg områden redovisas för en utbyggnad av vindkraft som svarar mot en produktion av 10 TWh per år. Vissa övergripande kartläggningar föreslås i syfte att göra en nationell klassificering av olika områdens lämplighet för vindkraftsanläggningar. Vidare föreslås i betänkandet bl.a. att berörda kommuner behandlar vindkraften i sina översiktsplaner, ändringar av tillståndsprövningen enligt miljöbalken och statligt stöd för förstärkning av elnät. Betänkandet remissbehandlas för närvarande. Regeringen kommer under våren

2000 att överväga utredningens förslag och avser att återkomma i dessa frågor i särskild ordning.

Miljöforskning

Regeringen gav under år 1997 Forskningsrådsnämnden i uppdrag att i samverkan med Naturvårdsverket utreda frågan om behovet av kunskap och forskning om hållbar utveckling. Nämnden fick vidare ett tilläggsuppdrag att se över den toxikologiska forskningen. Dessa uppdrag redovisades under hösten 1998. Regeringen gav också Naturvårdsverket i uppdrag att, i samverkan med Forskningsrådsnämnden, göra en samlad bedömning av miljöforskningen.

Mot bakgrund av dessa utredningar föreslår regeringen att miljöforskningen stärks genom ett anslag för miljöforskning till Naturvårdsverket på 50 miljoner kronor för år 2000 och 100 miljoner kronor per år för åren 2001 och 2002. Förstärkningen av miljöforskningen motiveras också av behoven av underlag för att uppnå miljömålen samt för framtagande av miljökvalitetsnormer som kan införas med stöd av miljöbalken. Medlen skall främst användas för miljöeffektforskning och miljötoxikologisk forskning men också för kretsloppsforskning och för att finansiera statens andel av den samfinansierade forskningen med näringslivet vid Institutet för Vatten- och Luftvårdsforskning (IVL).

Hållbar utveckling

Regeringen har slagit fast att Sverige skall vara ett föregångsland för en hållbar utveckling. Med denna utgångspunkt har ett gemensamt program för samverkan mellan staten och fordonsindustrin initierats. För ytterligare information om samverkansprojektet, se utgiftsområde 21.

I maj 1998 inrättade regeringen en särskild delegation för ekologiskt hållbar upphandling. Delegationens uppgift är att driva på ekologiskt hållbar upphandling som ett viktigt verktyg för att uppnå en hållbar utveckling. I detta uppdrag ingår bl.a. att analysera de strategiskt mest viktiga produktgrupperna och tjänsterna, visa goda exempel, initiera utbildning, följa arbetet i andra länder m.m. Det är av stor vikt att regelverket är tydligt avseende regler för miljökrav vid offentlig upphandling. Ett arbete pågår därför inom Regeringskansliet i syfte att stärka och förtydliga de internationella reglerna på området.

Fr.o.m augusti 1998 har Sverige infört en försöksverksamhet med att utvidga EMAS till andra

sektorer än industrisektorn. Den första offentliga organisationen som EMAS-registrerat sig enligt försöksverksamheten, är Halmstads sjukhus. Nio anläggningar är nu registrerade enligt EMAS försöksverksamhet, bl.a. ifrån tjänstesektorn och skogsbruket. I slutet av år 1998 var 127 industrianläggningar registrerade enligt EMAS.

Arbetet med att ta fram krav för certifierade miljövarudeklarationer pågår. Miljöstyrningsrådet, enskilda företag och branschföreningar deltar i arbetet. Hittills har produktspecifika mallar tagits fram för el- och fjärrvärmeproduktion samt sågade trävaror.

Kemikalier

EU:s översyn av kemikaliereglerna som följd av övergångsbestämmelserna har slutförts under år 1998 med gott utfall för Sveriges del. Det har medfört att skyddsnivån höjts för hela gemenskapen till vissa delar, i övriga delar kan Sverige fortsatt tillämpa sina strängare bestämmelser. Under året har det påbörjats en översyn av hur EU:s regelverk på kemikalieområdet fungerar och en framtida kemikaliestrategi har börjat diskuteras. Med anledning av detta förstärks resurserna till Kemikalieinspektionen för år 2000.

Producentansvar

En förordning om producentansvar för bilar trädde i kraft den 1 januari 1998. Förordningen innebär att bilproducenterna är skyldiga att för skrotning ta emot uttjänta bilar som producenterna tillverkat i eller fört in i Sverige. Detta skall ske utan ersättning avseende bilar som registrerats efter den 31 december 1997.

Material och komponenter skall i första hand återanvändas, i andra hand har materialåtervinning företräde framför energiutvinning. Minst 85 % av bilen skall återanvändas och återvinnas senast från och med år 2002 och minst 95 % senast från och med år 2015.

Miljömärkning

I mars 1997 presenterade kommissionen ett förslag till reviderad miljömärkningsförordning. Målet med arbetet är att åstadkomma ett effektivt EU-gemensamt miljömärkningssystem med hög trovärdighet hos både producenter och konsumenter. Rådsbehandlingen avslutades under

Tysklands ordförandeskap år 1999. Därefter går förslaget till parlamentet för en andra läsning.

Miljöledning

Under år 1998 har ytterligare 41 myndigheter startat arbetet med att införa miljöledningssystem. Myndigheterna började under år 1998 med det första steget – att göra en miljöutredning av den interna och externa verksamheten, dvs. en kartläggning över myndigheternas verksamheter som kan ge upphov till negativa miljöeffekter. Under år 1999 har arbetet fortsatt med att ta fram policymål och handlingsprogram. I uppdraget ingår även att miljöanpassa sin upphandling. I mars 1998 slutredovisade de första 25 miljöpiloterna sitt arbete med att bygga upp miljöledningssystem. Miljöpiloterna arbetar nu vidare med att integrera miljöledningssystemet i den ordinarie verksamheten. I december 1998 tog regeringen beslut om uppdrag till 29 nya myndigheter om att införa miljöledning.

Kärnsäkerhet

Kärnsäkerhetsarbetet vid Statens kärnkraftinspektion, SKI, ges fortsatt hög prioritet för att säkerställa att säkerheten upprätthålls under utvecklingen av kärnkraften. Inför övergången till år 2000 prioriteras arbetet med de säkerhetsfrågor som rör datorbaserade system i kärnkraftverken och SKI granskar kraftbolagens arbete med att säkra datorsystemen så att problem inte uppstår inför övergången till år 2000. Inspektioner genomförs vid samtliga kärnkraftverk och en avrapportering sker regelbundet till regeringen.

Skatteväxling

Ökad energieffektivitet och övergång till miljövänliga energislag kan stimuleras på flera sätt, bl.a. genom ökad användning av ekonomiska styrmedel. Regeringens förslag om grön skatteväxling är ett led i ett sådant arbete.

Regeringen föreslår nu att ytterligare steg tas i en skatteväxling genom att olika energiskatter höjs med ca 1,7 miljarder kronor år 2000 och skatt på arbete reduceras i samband med åtgärder för kompetensutveckling i företagen. Fortsatta åtgärder för skatteväxling kommer att diskuteras i skattesamtalen med de politiska partierna.

2.3.3 Effekter av de statliga insatserna

Naturvård och biologisk mångfald

Under budgetåret 1998 fattade Naturvårdsverket 257 beslut om förvärv och intrångsersättning vilket berörde 152 naturvårdsobjekt. Två av dessa var nationalparker. 81 nya naturreservat bildades. Antalet köp- och intrångsbeslut ökade med 5 % och den skyddade arealen ökade med 13 %. Redovisningen visar också att 90 % av de beslutade kostnaderna avser skydd av skogsmarker eller skogs- och myrmosaiker. Resten avser skydd av myrar, kust- och skärgårdsområden, odlingslandskap eller objekt till skydd för hotade arter.

När det gäller den geografiska fördelningen i landet av kostnaderna för inköp, intrångsersättning och bidrag har under budgetåret 1998 46 % gått till Götaland, 23 % till Svealand och 31 % till Norrland medan fördelningen i areal räknat blir 41 % till Norrland, 19 % till Svealand och 40 % till Götaland. Den genomsnittliga inköpskostnaden ökade från 16 000 kr/hektar till 17 400 kr/hektar jämfört med föregående budgetår, vilket delvis kan förklaras med att skog i Götaland och Svealand är dyrare att skydda än i Norrland.

För att mäta effekterna av bevarande av biologisk mångfald i skogen måste man se till hela ekosystemet och hela skogslandskapet. Särskilt viktiga funktioner för den biologiska mångfalden är gammal skog och död ved. Det finns inget enkelt mått på vad som är ett uthålligt skogsbruk eller hur skyddet av skogens miljövärden bäst skall redovisas.

Under år 1998 har samtliga åtgärder i de pågående Life-projekten prioriterats i den statliga verksamheten med syfte att skydda och vårda värdefulla naturområden. Under 1999 har tre Life-natur projekt med syfte att skydda skogar och myrar som naturreservat avslutats.

Kemikalier

Den årliga tillförseln av kvicksilver via varor är nu ca 2 ton vilket utgör ca 25 % av den årliga försäljningen år 1991/92. Det är bl.a. en följd av svenska restriktioner på kvicksilverområdet. Ljuskällor (150 kg), batterier (800 kg) och amalgam (1 ton) är de dominerande varugrupperna med kvicksilveranvändning. För de varuområden

som är reglerade i förordningen om kvicksilver, bl.a. febertermometrar, andra termometrar och mätinstrument innehållande kvicksilver uppskattas att mängden kvicksilver som tillförs marknaden per år ha minskat till mindre än 50 kg.

Endast en begränsad användning återstår vad gäller klorparaffiner och nonyletoxilater.

Beträffande klorerade lösningsmedel har användningen av trikloretylen inte sjunkit sedan år 1997. Användningen av metylenkolorid har ökat något vilket sannolikt beror på viss ökad användning inom läkemedelsindustrin.

Hållbar utveckling

Miljömålsarbetet visar sig leda till ett ökat medvetande inom olika sektorer om möjligheten att åtgärda miljöproblemen i sektorn genom insatser från sektorn själv. Alla sektorer har genom uppdrag från regeringen dessutom erhållit ett särskilt sektorsansvar för ekologiskt hållbar utveckling. Detta ansvar innebär bl.a. att myndigheterna skall integrera miljöhänsyn och resurshushållning i sin verksamhet samt verka för att arbetet mot ekologiskt hållbarhet förs framåt inom hela myndighetens sektor. Detta kan få positiv inverkan på miljöarbetet på lång sikt.

Regeringen delar Skatteväxlingskommitténs bedömning och anser att en fortsatt miljörelatering av skattesystemet är en viktig uppgift i de fortsatta skatteöverläggningarna. Rätt utformade åtgärder som berör alla samhällssektorer kan bidra till en effektiv användning av resurser, begränsa olika slag av negativ miljöpåverkan och utgöra en viktig länk i arbetet för ett ekologiskt hållbart samhälle. Ökade intäkter på grund av en miljörelatering kan till stor del användas för att reducera uttaget av andra skatter, i första hand olika former av skatt på arbete i syfte att främja sysselsättningen.

Utformningen och takten i miljörelateringen får också göras med hänsyn till situationen i vår omvärld. Industrins konkurrenskraft måste säkerställas även i framtiden. Det är viktigt att inte minst den elintensiva industrin satsar på teknisk utveckling. Sverige arbetar på EU-nivå för antagandet av ett nytt direktiv om minimibesättning av energi. Framgång i detta arbete kan komma att ytterligare öka Sveriges utrymme för en fortsatt miljörelatering av skattesystemet.

År 2000 föreslår regeringen, som tidigare nämnts, en skatteväxling på ca 1,7 miljarder kronor.

Miljöledning

Några klara miljöeffekter är ännu för tidigt att se av införande av miljöledning. Dock har arbetet på många myndigheter resulterat i effektivare organisation, förbättrat internt miljöarbete dvs., källsortering, energisparåtgärder, resurshushållning, mindre antal resor och resor på ett mer miljövänligt sätt samt ett större miljömedvetande överhuvudtaget. Myndigheterna börjar också väga in miljöhänsyn och ställa miljökrav i allt större omfattning vid upphandling inom de ramar som regelverket medger. Dessutom har flera av myndigheterna börjat ställa miljökrav vid beslut om bidragsgivning m.m. Myndigheterna har således i viss mån påbörjat integrationen av miljöhänsyn i sina beslut och myndighetsutövning.

2.3.4 Regeringens slutsatser

Under år 2000 kommer prioritet i Regeringskansliets och myndigheternas arbete att ges åt framförallt förberedelserna för Sveriges ordförandeskap i EU våren 2001, en hållbar utveckling inom EU och åt miljöfrågorna i utvidgningsprocessen.

Naturvårdsverkets årsredovisning för år 1998 ger en god bild av området skydd och vård av värdefull natur vad gäller ekonomiska resultat. Naturvårdsverket har sett över länsstyrelsernas årliga rapportering av hur naturvårdsmedlen används. Från och med år 1999 kommer årsredovisningen att kompletteras med bättre uppgifter om utförda prestationer m.m.

Tyngdpunkten i områdesskyddet ligger i Norrland där stora arealer både fjällbarrskog och produktiv skogsmark är skyddade som reservat. För att värna biologisk mångfald, kulturmiljövärden och sociala värden i den svenska skogen är det angeläget både att skogarna brukas genom ett uthålligt skogsbruk och att särskilt känsliga och värdefulla skogsmiljöer väljs ut och skyddas på lämpligt sätt.

Artinriktade åtgärdsprogram för hotade arter är ett värdefullt komplement till skydd och vård av värdefulla naturområden för bevarande av biologisk mångfald.

Framtiden kräver att de myndigheter som berörs av det intensifierade arbetet med att skydda värdefulla naturområden, närmast Naturvårdsverket, länsstyrelserna och skogsvårdsorganisationen utvecklar lämpliga samverkansformer för skyddsarbetet. Rapporterna från Naturvårdsver-

ket på regeringens uppdrag om att utarbeta kunskapsöversikt, förslag till kriterier m.m. för arbetet med skydd av skogsmark remissbehandlas under juli–september 1999. Regeringen har för avsikt att återkomma i dessa frågor.

Regeringen har gett ett nytt uppdrag till Naturvårdsverket att redovisa vilka ytterligare områden som bör ingå i Natura 2000-nätverket så att den svenska listan blir komplett. Uppdraget skall genomföras i samarbete med länsstyrelserna och i samråd med Statens jordbruksverk, Fiskeriverket och Skogsstyrelsen. En första delredovisning skall ske till regeringen den 15 november 1999 och en slutlig redovisning den 15 april 2000.

2.4 Åtgärder utanför utgiftsområdet

Länsstyrelserna har på miljöområdet ett viktigt tillsyns- och samordningsansvar för miljöarbetet på regional nivå.

Under åren 1998 och 1999 har 3,7 miljarder kronor fördelats till 81 kommuner för projekt för hållbar utveckling genom stödet till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet. Kommunerna uppskattar att ca 11 500 årsarbeten skapas genom de beslut om hittills fattats.

Regeringen presenterade i förra årets skrivelse (skr. 1998/99:25) en samlad strategi för att förebygga och bekämpa miljöbrott. I strategin slås fast att miljöbrottsligheten i samhället skall minskas genom åtgärder som innebär en effektivisering i fråga om att förebygga, upptäcka, utreda och lagföra sådan brottslighet. Den 1 januari 1999 trädde miljöbalken i kraft. Miljöbalken utgör en samordnad, skärpt och breddad miljölagstiftning för hållbar utveckling. I miljöbalken finns nu de centrala bestämmelserna om miljöbrott och andra straffrättsliga regler samlade.

Regeringens mål är att effektivisera kampen mot miljöbrottsligheten. Riksåklagaren har på regeringens uppdrag utarbetat förslag till effektivare utredning av miljöbrott (Riksåklagarens rapport Effektivare miljöbrottsbekämpning, december 1998). I en skrivelse till regeringen har Riksåklagaren vidare i juni 1999 preciserat förslaget om hur en organisation mot miljöbrott kan utformas. Regeringen ansluter sig till Riksåklagarens förslag och har i juli 1999 uppdragit åt Riksåklagaren att förbereda inrättandet av en ny och flexibel organisation för miljöbrottsbekämpningen.

Inom åklagar- och polisväsendet skall det finnas åklagare och poliser med särskild kompetens inom området. Riksåklagaren samordnar miljöbrottsbekämpningen. Riksåklagaren kommer att i samarbete med Rikspolisstyrelsen ta fram planer för utbildning och kompetensutveckling liksom för samverkan när det gäller miljöbrottsbekämpningen.

Som framgår av redogörelsen för utgiftsområde 4 Rättsväsendet förstärks resurserna för bekämpning av miljöbrott.

Under åren 2000–2002 ges ökade resurser såväl till insatser för biotopskydd i skog som insatser för skogsreservat. Avsikten är dels att spara nyckelbiotoper, som innehåller mycket höga biologiska värden, och att spara produktiv skog, i första hand äldre sådan. Intentionen är att under åren uppnå en balans mellan insatserna.

Byggforskningen får ökade resurser de tre närmaste åren för att byggandet och förvaltningen av byggnader skall utvecklas för bättre resurseffektivitet och kretsloppsanpassning.

Regeringen har enligt bilskrotninglagen (1975:343) fått riksdagens bemyndigande att meddela föreskrifter om skrotningspremiens storlek och villkor i övrigt för utbetalning av premien. Skrotningsavgiften uppbärs av Vägverket. Avgifterna bildar bilskrotningsfonden som administreras av Vägverket. Behållningen i fonden uppgick den 31 december 1998 till 711,3 miljoner kronor.

Regeringen har enligt lagen (1990:132) om avgifter för miljöfarliga batterier fått riksdagens bemyndigande att meddela de föreskrifter om avgifter som behövs för att täcka samhällets kostnader för att samla in och oskadliggöra batterier som är förbrukade och inte längre används. Den s.k. Batterifonden förvaltas av Naturvårdsverket och uppgick den 31 december 1998 till 88,5 miljoner kronor för blybatterier och till 129 miljoner kronor för småbatterier.

Riksdagen beslutade i budgetpropositionen för 1998 om ett stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet. Inom ramen för förordningen (1998:23) om statliga bidrag till lokala investeringsprogram som ökar den ekologiska hållbarheten i samhället har regeringen hittills beslutat ge 81 kommuner sammanlagt 3,7 miljarder kronor i bidrag. Kommunernas investeringsprogram kommer bl.a. att leda till minskad energianvändning, minskade utsläpp av koldioxid, kväve och svavel till luft samt minskade utsläpp av fosfor och kväve.

Viktiga insatser inom miljöområdet sker även inom ramen för andra utgiftsområden. Inom t.ex. utgiftsområde 23, Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar, finns bl.a. jordbrukets miljöersättningsprogram.

Tabell 2.2 Utgiftsutvecklingen fördelat per verksamhetsområde

	Utfall 1998	Anslag 1999 ¹	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
Allmän miljö- och naturvård	1 132	1 327	1 505	1 461	1 565	1 751
Strålskydd, kärnsäkerhet m.m.	240	250	254	260	265	269
Totalt för utgiftsområde 20	1 372	1 577	1 759	1 721	1 830	2 020

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

3 Miljövard

3.1 Omfattning

Verksamhetsområdet omfattar insatser för att främja en långsiktigt god hushållning med naturresurser, skydda särskilt värdefull natur, bevara den biologiska mångfalden, miljöövervakning, stöd till återställning av försurade sjöar och vattendrag genom kalkning, sanering och återställning av förorenade områden, frågor om vatten- och luftvård, avfallsfrågor, bilavgasfrågor, frågor om forskning på miljöområdet, miljöskyddsfrågor, kemikaliekontroll och internationellt samarbete inom miljöområdet. Till området hör vidare Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999 ¹	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
1 132	1 327	1 505	1 461	1 565	1 751

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Riksdagen har godkänt regeringens förslag till ny struktur för miljöarbetet (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6, rskr. 1998/99:183).

Anslagssparandet har minskat med 230,2 miljoner kronor under år 1998.

Förändringar

Medlen till åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden samt sanering och återställning av förorenade områden har förstärkts kraftigt.

Medel för miljöforskning införs som ett nytt anslag.

Prioriteringar

I arbetet med att skapa förutsättningar för ett ekologiskt hållbart samhälle prioriteras åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden, insatserna för att sanera förorenade områden samt miljöforskning.

3.3 Resultatbedömning

Regeringen har angett som mål att 250 000 hektar skogsmark bör vara skyddade som naturreservat m.m. och ca 25 000 hektar som biotopskyddsobjekt eller genom naturvårdsavtal. Den kraftfulla satsningen på att skydda värdefulla skogsområden för att bevara den biologiska mångfalden har gett resultat i skyddsstatistiken. Under år 1998 och hittills under år 1999 har ett stort antal naturreservat bildats som ett resultat av den finansiering som ställts till förfogande.

Det svenska kalkningsprogrammets mål är att i försurade vatten skapa de kemiska förutsättningarna för att den naturliga florin och faunan skall kunna överleva eller där den försvunnit att återkomma. Målet har för år 1998 uppnåtts till 88 % vad avser kalkad sjöyta och till 76 % av de kalkade vattendragen.

3.4 Resultatinformation om länsstyrelsernas arbete inom miljöområdet

Länsstyrelserna skall verka för att främja en långsiktigt god hushållning med naturresurser, bevara den biologiska mångfalden samt skydda natur- och kulturlandskap. De skall härvid samordna miljöarbetet och miljöövervakningen i länet. Under budgetåret 1998 har tyngdpunkten inom området vilat på insatser för skydd och skötsel av särskilt värdefulla mark- och vattenområden.

Flera länsstyrelser har prioriterat skyddet av värdefulla områden. Flera länsstyrelser pekar dock på att de inte nått upp till sin ambitionsnivå p.g.a. att det varit nödvändigt att prioritera tillståndsärenden och miljöbalksutbildning.

De flesta länsstyrelserna säger sig prioritera arbetet med tillståndsärenden. För budgetåret 1998 kan också en viss förbättring noteras hos flertalet länsstyrelser jämfört med föregående år. När det gäller tillståndsärenden enligt miljöskyddslagen klarade drygt hälften av länsstyrelserna 80 % av prövningarna inom 6 månader. För prövningar enligt naturvårdslagen är motsvarande andel närmare tre fjärdedelar. Hos närmare en fjärdedel av länsstyrelserna har handläggningstiden förlängts jämfört med året innan. Prioritering av tillståndsärendena har ofta inneburit att tillsynsarbetet fått stå tillbaka. Även om handläggningen av tillståndsärenden prioriterats har inte alla länsstyrelser lyckats uppfylla målet på 80 %, vilket förklaras bero på resursbrist samt att stora insatser krävts för utbildning i miljöbalken. Denna prioriteringsordning motiveras med att utbildningen är nödvändig och effektiviserar handläggningen framöver.

Flertalet länsstyrelser arbetar för ett samordnat miljöarbete i länet. Sektorsövergripande arbete både internt och externt poängteras. Dessa typer av insatser som ofta blir mycket arbetskrävande om de ska ge resultat är svåra att redovisa i resultatetermer. Flera länsstyrelser nämner särskilt arbetet med regeringsuppdraget att inom ramen för STRAM-arbetet regionalt anpassa, precisera och konkretisera de nationella miljö kvalitetsmålen. Länsstyrelserna i skärgårdslänet har arbetat med det uppdrag regeringen gav i december 1997 att utarbeta regionala miljö- och hushållningsprogram för de större skärgårdsområdena. Programmen skall redovisas före utgången av år 1999. Syftet är bl.a. att det sektorsövergripande arbetet ska leda till att miljö- och hushållningsfrågorna ges ökad tyngd i den lokala

och regionala samhällsplaneringen. Programmen kommer att ge tydligare utgångspunkter för miljöhänsyn, kretsloppsanpassning och hushållning med mark och vatten. De bör också kunna bidra med ytterligare underlag för kommunernas översiktliga planering.

Naturvård och miljöskydd utgör mellan 16 och 29 % av länsstyrelsens totala verksamhetskostnader. Andelen har ökat hos tio samtidigt som den minskat hos åtta länsstyrelser jämfört med föregående år. I två fall är den oförändrad. Hos sju länsstyrelser är verksamhetsgrenen den procentuellt sett största. Hos resterande dominerar framför allt lantbruk men även regionalekonomi och näringsliv, som är en stor verksamhetsgren i framför allt Norrlandslänet.

3.5 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket (RRV) har inte haft några invändningar i revisionsberättelserna för budgetåret 1998 för Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen. I Ekonomistyrningsverkets ekonomiadministrativa värdering har Kemikalieinspektionen erhållit betyget fullt tillfredsställande medan Naturvårdsverket erhöll betyget tillfredsställande.

Riksrevisionsverket har granskat hur Naturvårdsverket och länsstyrelserna arbetar med att skydda värdefulla naturområden i syfte att bevara den biologiska mångfalden (rapport 1998:62).

Riksrevisionsverket anser att myndigheterna inte har den organisation och de system som behövs för att välja ut de mest skyddsvärda områdena. Riksrevisionsverket är också kritiskt till hur målstyrningen fungerar för myndigheterna samt till redovisningen av kostnaderna. Processen måste effektiviseras slår Riksrevisionsverket fast och föreslår en rad åtgärder.

Naturvårdsverket har i sitt svar till Riksrevisionsverket den 5 maj 1999 redovisat bl.a. vilka åtgärder man vidtar med anledning av Riksrevisionsverkets synpunkter på brister i dokumentation och information. När det gäller rollfördelningen mellan myndigheterna har Naturvårdsverket lämnat förslag i sin delredovisning den 15 mars 1999 av regeringens uppdrag ifråga om arbetet med skydd av skogsmark. Förslaget är föremål för remissbehandling under september 1999. Regeringen avser att återkomma i frågan.

3.6 Anslag

A1 Naturvårdsverket

Tabell 3.2 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1998	Utfall	253 808	Anslags- sparande	28 683
1999	Anslag	266 141	Utgifts- prognos	280 000
2000	Förslag	278 211		
2001	Beräknat	283 189 ¹		
2002	Beräknat	288 024 ²		

¹ Motsvarar 278 611 tkr i 2000 års prisnivå.

² Motsvarar 278 611 tkr i 2000 års prisnivå.

Anslaget disponeras för Naturvårdsverkets förvaltningskostnader, inkl. kostnader för att administrera den verksamhet som finansieras via sakslagen.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Naturvårdsverket är samlande och pådrivande i miljövårdsarbetet. Betydande insatser under föregående år har varit verkets medverkan i arbetet med en ny miljölagstiftning samt fortsatt arbete med de av riksdagen under våren 1999 antagna miljö kvalitetsmålen. Dessutom har verket svarat för stor del av förberedelserna i EU-arbetet.

Införandet av miljöbalken har ökat kraven på Naturvårdsverket. Det centrala vägledningsansvaret för tillsyn är fördelat på elva myndigheter och det operativa tillsynsansvaret på mer än 300 regionala och lokala myndigheter. För att samordna dessa myndigheters arbete har regeringen fr.o.m. den 1 januari 1999 inrättat ett Tillsyns- och föreskriftsråd vid Naturvårdsverket. Rådet skall vara ett samrådsorgan för myndigheternas arbete i frågor som rör tillsyn och föreskrifter enligt miljöbalken. Rådet skall vidare föra ett register över samtliga förordningar och föreskrifter som är utfärdade med stöd av miljöbalken samt över de allmänna råd inom miljöbalksområdet som är utfärdade av de centrala myndigheterna. Rådet består av företrädare för myndigheter som har centralt ansvar för tillsynsvägledning enligt förordningen om tillsyn enligt miljöbalken, generalläkaren samt av två fö-

reträdare för kommunerna respektive länsstyrelserna.

Inom Naturvårdsverket har det inrättats ett särskilt kansli med uppgift att biträda rådet.

Naturvårdsverket fortsätter att utveckla arbetet med miljöledningssystem. Verket har även medverkat i utbildningen inför miljöbalkens ikraftträdande.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

I verksamheten ingår externt riktade informations- och utbildningsinsatser, som utgivning av publikationer, arrangemang av kurser, konferenser och seminarier samt presstjänst och bibliotekstjänst.

Tabell 3.3 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 1998	23 552	26 252	- 2 700
(varav tjänsteexport)			
Prognos 1999	19 100	19 100	0
(varav tjänsteexport)			
Budget 2000	19 100	19 100	0
(varav tjänsteexport)			

Intäkterna från offentligrättslig verksamhet beräknas till 50 000 000 kronor, varav 20 000 000 kronor från kontrollavgifter nyregistrerade bilar som redovisas mot inkomsttitel 2534 och 25 000 000 kronor från bidrag från EU som redovisas mot inkomsttitel 6911. Dessutom beräknas 1 000 000 kronor från dispensavgifter CFC och halon som redovisas mot inkomsttitel 2537 och 4 000 000 kronor från övriga offentligrättsliga avgifter som redovisas mot inkomsttitel 6911.

Tabell 3.4 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (Som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras
Utfall 1998	70 546	0
Prognos 1999	50 000	0
Budget 2000	50 000	0

Slutsatser

Naturvårdsverket skall senast den 15 januari 2000 redovisa underlag för fördjupad prövning av hela sin verksamhet, bestående av en ingående analys av myndighetens resultat, behovet av förändringar, omvärldsfaktorer samt finansieringsformer för myndighetens verksamhet. Utifrån underlaget kommer målen och inriktningen för Naturvårdsverkets verksamhet att revideras fr.o.m. budgetåret 2001.

Spridande av miljöinformation är en viktig del i arbetet med en ekologiskt hållbar utveckling. Genom att göra information som finns hos myndigheter om företags miljöprestanda mer lättillgänglig kan informationen i större utsträckning användas av finansmarknaden och andra intressenter. I syfte att öka denna tillgänglighet skall Naturvårdsverket dels tillse att organisationsnummer registreras i offentliga register för miljödata dels vidareutveckla analysen av hur miljöinformation kan ställas till den finansiella sektorns förfogande.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 16 320 000 kronor.

Tabell 3.5 Beräkning av anslaget år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	266 141
Pris- och löneomräkning	1 669
Justering av premier	16 320
Överfört till A2	-400
Överfört till A7	-2 000
Index justering	-3 519
Förslag 2000	278 211

Regeringen beräknar anslaget för år 2000 till 278 211 000 kronor. Anslaget beräknas till 283 189 000 kronor för år 2001 och till 288 024 000 kronor för år 2002.

A2 Miljöövervakning m.m.

Tabell 3.6 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1998	Utfall	98 317	Anslags-sparande	19 211
1999	Anslag	132 706 ¹	Utgifts-prognos	130 960
2000	Förslag	132 297		
2001	Beräknat	121 948		
2002	Beräknat	124 566		

¹Varav 5 000 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 1999.

Anslaget disponeras för miljöövervakning, bilavgasverksamhet samt bidrag till vissa ideella organisationer.

Medlen till miljöövervakning fördelas av miljöövervakningsnämnden vid Naturvårdsverket. Nämnden fattar beslut om den nationella miljöövervakningens inriktning och fördelar medel till denna. Från den nationella miljöövervakningen fördelas även medel till viss regional miljöövervakning som specificeras i avtal med länsstyrelserna. En mindre del används också för internationellt miljöövervakningsarbete och rapportering till internationella organisationer.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Miljöövervakningen är ett instrument för att beskriva tillståndet i miljön och följa hur tillståndet förändras och därigenom följa upp de miljömål som statsmakterna har beslutat.

Informationen från miljöövervakningen är viktig i en rad sammanhang, bl.a. används miljöövervakningsdata för beräkningar av kritiska belastningar och som underlag för aktionsprogram, åtgärdsförslag och internationella överenskommelser om belastningsminskningar. Resultaten har också givit underlag för att utforma bedömningsgrunder som i sin tur är basen för de nationella miljö kvalitetsmålen. Data om bl.a. kväve, svavel och metaller utnyttjas i det internationella konventionsarbetet.

Data från miljöövervakningen efterfrågas också inom EU, bl.a. av den europeiska miljöbyrån, European Environmental Agency (EEA). Vattenkvalitetsdata från den europeiska miljöövervakningen används som underlag för att få en

handlingsplan för bättre vattenkvalitet och dricksvattenkvalitet.

Slutsatser

Data från miljöövervakningen behövs

- för framtagande av indikatorer som ger en uppfattning av miljötillståndet och hur miljötillståndet utvecklas,
- för att utarbeta bedömningsgrunder för miljö kvalitet,
- för att få underlag till miljö kvalitetsmål och miljö kvalitetsnormer. Mätningar i miljön krävs för att sätta miljö mål och normer som går att följa upp,
- vid tillsynsverksamhet och anläggningskontroll för att få referenser från mer opåverkade områden,
- för att det regionala miljö arbetet (STRAM) skall fungera måste lokala och regionala miljö mål kunna följas upp,
- för den nationella miljö statistiken som också skall rapporteras till internationella statistikmyndigheter,
- för att följa upp de nationella miljö målen samt
- för att följa upp internationella åtaganden.

Under året har miljöövervakningsnämnden vid Naturvårdsverket redovisat och fattat beslut om ett nytt nationellt program för miljö övervakningen som är mer anpassat till de av riksdagen antagna miljö målen. Miljö övervakningen kan behöva justeras i samband med beslut om uppföljning av miljö målen.

Det är angeläget att samordna den nationella och den regionala miljö övervakningen. Det är viktigt att miljö övervakningen ger underlag för en analys av olika utsläppskällors nationella och internationella miljö påverkan och för uppföljning av de nationella miljö målen.

De sektorsansvariga myndigheterna behöver också underlag för uppföljning av sina respektive sektorsmål. Myndigheterna skall också bidra med relevanta delar av den information som myndigheterna tar fram som en del av den ordinarie verksamheten till Miljö övervakningsnämnden

och till Naturvårdsverkets samlade uppföljning av de nationella miljö målen.

Det är angeläget att miljö övervakningen prioriterar biologisk mångfald, materialflöden och kretslopp samt miljögifter. I övrigt bör som tidigare gälla att miljö övervakningen skall göra det möjligt att lämna underlag för åtgärder, bedöma hotbilder och följa upp beslutade åtgärder.

Naturvårdsverket har inom ramen för ett tioårigt samarbetsavtal med AB Svensk Bilprovning Motortestcenter bedrivit avgasundersökningar. Genom undersökningarna har underlag erhållits bland annat till svenska insatser i EU:s arbete och till utveckling av det svenska regelverket vad gäller fordon och bränslen. Avtalet löpte ut den 1 juli 1999.

Regeringen har uppdragit åt en särskild utredare (dir 1998:89) att till den 31 mars 2000 lägga fram förslag om uppläggnings av den framtida verksamheten med avgasundersökningar. Förslagen skall omfatta frågor kring finansiering och organisation (inkluderande huvudmannaskapet).

Under tiden fram till dess att en ny organisation baserad på utredarens förslag kan införas, bör nuvarande typ av verksamhet fortsätta.

De hittills vidtagna åtgärderna i form av skärpta avgaskrav och frivillig miljö klassning märks nu i form av minskade utsläpp av kväveoxider och kolväten. Däremot fortsätter koldioxidutsläppen att öka. För att nå långsiktigt hållbara utsläpp snivåer är det emellertid nödvändigt att även utsläppen från andra mobila källor åtgärdas. Även när det gäller miljö effekter av olika bränslen och dessas sammansättning är ytterligare faktaunderlag motiverat. Vidare är det för bilarnas del motiverat att skaffa kunskap om hur ny teknik påverkar utsläppen.

Inom ramen för bilavgasverksamheten bedrivs även hållbarhetskontroller. Verksamheten är kapitalintensiv och kräver viss planering. Därför bör regeringen bemyndigas att under år 2000 för statens räkning åta sig ekonomiska förpliktelser i samband med upphandlingen av kontrollerna om högst 16 000 000 kronor.

Tabell 3.7 Bemyndiganden

Tusental kronor

	1998 utfall	1999 prognos	2000 beräknat	2001 beräknat	2002 – beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	0	0	0	16	0
Nya förpliktelser	0	0	16	0	0
Infriade förpliktelser*	0	0	0	16	0
Utestående förpliktelser vid årets slut	0	0	16	0	0
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	0	0	16	0	0

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Tabell 3.8 Beräkning av anslaget år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	132 706
Tilläggsbudget 1999	-5 000
Pris- och löneomräkning	-709
Överfört från A1 och B4	800
Ökat resursbehov	4 500
Förslag 2000	132 297

Regeringen beräknar anslaget för år 2000 till 132 297 000 kronor. Anslaget beräknas till 121 948 000 kronor för år 2001 och till 124 566 000 kronor för år 2002.

A3 Åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden

Tabell 3.9 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
1998	419 398	104 156	
1999	Anslag	600 975 ¹	660 106
2000	Förslag	671 551	
2001	Beräknat	776 104	
2002	Beräknat	791 869	

¹ Varav 23 000 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 1999.

Anslaget disponeras för ersättningar enligt kap. 31 miljöbalken såvitt avser Naturvårdsverkets ansvarsområde. Anslaget disponeras även för kostnader för förvärv för statens räkning av värdefulla naturområden. Förvärvade objekt förvaltas av Naturvårdsverket. Dessutom disponeras anslaget för statsbidrag till kommuner och kommunala stiftelser för skydd av värdefulla naturområden. Anslaget finansierar vidare kost

nader för utredning, förhandling och värdering i samband med säkerställande av värdefulla naturområden.

Sverige har möjlighet att ansöka om bidrag från EU:s fond Life för naturvårdsåtgärder. Under anslaget redovisas den svenska medfinansieringen av svenska projekt som bidrar till skydd eller vård av värdefulla naturtyper och vilda arter av flora och fauna inom EU (enligt habitat- eller fågeldirektivet).

Anslaget disponeras även för statsbidrag till kalkning. Bidragsbestämmelserna regleras i förordningen (1982:840) om statsbidrag till kalkning av sjöar och vattendrag. Bestämmelserna innebär att statsbidrag får lämnas till kalkning, biologisk återställning i kalkade vatten samt till nödvändiga utredningar och undersökningar i samband med kalkning eller biologisk återställning.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Under år 1998 och hittills under år 1999 har antalet naturreservat ökat kraftigt.

EU-kommissionen har under år 1999 beviljat 32 miljoner kronor i bidrag till svenska statliga naturvårdsprojekt från naturvårdsdelen av EU:s miljöfond Life. Det utgör 5 % av budgeten för Life-natur. De aktuella projekten handlar bl.a. om restaurering av fågelsjön Östen samt skydd av värdefulla skogsområden och myrområden.

Kalkningsverksamheten har liksom föregående år inriktats på att bibehålla och förbättra pågående kalkningsprojekt genom kalkning och biologisk återställning. År 1998 var ett extremt nederbördsrikt år och de höga flödena höjde behovet av kalkning under året. Behovet av kalkning förväntas vara högre än normalt även under år 1999. Enligt preliminära uppgifter för år 1998

har 7 053 sjöar (3 795 km² sjöyta) och 12 873 km vattendrag kalkats. Enligt länsstyrelsernas preliminära uppgifter har kalkningsprogrammet uppnått i 88 % av sjöytan eller 58 % av de kalkade sjöarna och i 76 % av de kalkade vattendragen. Av Sveriges 17 300 försurade sjöar åtgärdas i dagsläget knappt 7 000 (40 %). För sjöytan är motsvarande siffra 89 % och i vattendragen kalkas ca 11 % av den totala längden försurade vattendrag.

Inom ramen för arbetet med den långsiktiga effektuppföljningen av kalkningsverksamhet har flera projekt initierats. Under året kommer Naturvårdsverket att särskilt rapportera beträffande jämförande studier av kalkade sjöar och vattendrag och okalkade vatten samt om våtmarkskalkning.

Slutsatser

Regeringen har i 1999 års vårproposition behandlat frågan om ytterligare resurser för markinköp. Den förstärkning som föreslogs i 1998 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 1999 om 370 miljoner kronor har förlängts till att omfatta även år 2002.

De kraftigt ökade statliga insatserna för att bevara den biologiska mångfalden inriktar sig på långsiktigt bevarande i hela skogslandskapet. Att permanent undanta skogsmark från framtida skogsbruk är en angelägen insats. Miljöbalkens instrument ger vid sidan av skyddsformerna nationalpark och naturreservat även möjlighet till bl.a. biotopskydd. Även den generella naturvårdshänsyn som skogsvårdslagen förutsätter och de frivilliga åtagandena är viktiga förutsättningar för måluppfyllelse.

Under år 2000 beräknas Sverige erhålla 25 miljoner kronor i bidrag från EU:s fond Life, såvitt avser bidrag till naturvårdsåtgärder (Lifnatur). Regeringen beräknar medel motsvarande detta bidrag under anslaget. Motsvarande belopp beräknas under inkomstiteln 6911 Övriga bidrag från EG.

Regeringen bör som tidigare bemyndigas att under år 2000 för statens räkning åta sig ekonomiska förpliktelser i samband med förvärv av eller inträngsersättning i värdefulla naturområden

som innebär åtaganden om högst 120 000 000 kronor för år 2001.

Kalkning av sjöar och vattendrag är en viktig åtgärd för att motverka det försurande nedfallets effekter på den biologiska mångfalden och nyttjandet av sjöar och vattendrag. Naturvårdsverket presenterade vid halvårsskiftet år 1999 uppdraget av regeringen om en nationell plan för kalkningsverksamheten. I redovisningen ingår även den redovisning regeringen begärt om utformning och finansiering av ett program för samordning med skogsmarkskalkning i sydvästra Sverige. Arbetet har utförts i samarbete med länsstyrelserna och i tillämpliga delar med Skogsstyrelsen. Planen innehåller en noggrann bedömning av hur verksamheten skall läggas upp under den kommande tioårsperioden vad avser kalkningen och uppföljningsarbetet.

Naturvårdsverkets nationella plan för kalkning visar att kalkning kommer att vara nödvändig under lång tid framöver och att kalkningen bör hållas konstant under den närmaste tioårsperioden. I avvaktan på remissbehandling av Naturvårdsverkets nationella plan för kalkning beräknar regeringen en ökning av anslaget med 27 miljoner kronor för år 2000 jämfört med 1999 års anslag. För budgetåren 2001 och 2002 blir ökningen 7 miljoner kronor jämfört med 1999 års anslag. Genom ökning av anslaget bör det vara möjligt att bibehålla kalkningsverksamheten på en hög nivå.

Tabell 3.10 Beräkning av anslaget år 2000

Tusental kronor

Anslaget 1999	600 975
Tilläggsbudget	-23 000
Pris- och löneomräkning	-3 689
Index justering	-2 735
Ökat resursbehov	100 000
Förslag 2000	671 551

Regeringen beräknar anslaget för år 2000 till 671 551 000 kronor. Anslaget beräknas till 776 104 000 kronor för år 2001 och till 791 869 000 kronor för år 2002.

Tabell 3.11 Bemyndiganden*Tusental kronor*

	1998 utfall	1999 prognos	2000 beräknat	2001 beräknat	2002 – beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	22 630	30 740	120 000	120 000	0
Nya förpliktelser	30 740	100 000	60 000	0	0
Infriade förpliktelser*	22 630	10 740	60 000	120 000	0
Utestående förpliktelser vid årets slut	30 740	120 000	120 000	0	0
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	120 000	120 000	120 000	0	0

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

A4 Sanering och återställning av förorenade områden

Tabell 3.12 Anslagsutveckling*Tusental kronor*

1999	Anslag	40 000	Utgifts- prognos	40 000
2000	Förslag	65 000		
2001	Beräknat	153 172		
2002	Beräknat	313 028		

Anslaget disponeras för inventeringar, undersökningar och åtgärder för att sanera och återställa förorenade områden samt för framtagande av underlag för prioriteringar av framtida sanerings- och återställningsinsatser i landet. Anslaget får användas till att åtgärda från risksynpunkt särskilt angelägna saneringsobjekt samt eventuella akuta saneringsinsatser.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Förorenade områden som miljöproblem har uppmärksamats under lång tid, men mer omfattande inventeringar har genomförts först under 1990-talet. Arbetet har inriktats på att klarlägga omfattningen och konsekvenserna av föroreningarna samt att ta fram metoder för undersökningar och efterbehandlingsåtgärder. Det är viktigt att inventeringar och undersökningar genomförs för att säkerställa att riktiga åtgärder vidtas i det fortsatta saneringsarbetet. Naturvårdsverket har gjort en översiktlig kartläggning av landets saneringsbehov av förorenade områ-

den. Föroreningarna förekommer i mark, grundvatten, sediment, byggnader och anläggningar. Påtagliga läckage förekommer från bl.a. en del deponier. Från andra områden är läckaget idag ofta begränsat p.g.a. buffertmekanismer, fastläggning m.m. Dessa återhållande krafter kommer dock att försvagas med tiden och läckagen från de förorenade områdena beräknas därmed att öka. Under år 1998 har med statliga medel fördelade av Naturvårdsverket pågått inventeringar och undersökningar i 15 län, på ett 50-tal platser och åtgärder har pågått eller avslutats på ett 20-tal platser. Bland de efterbehandlingsinsatser som genomförts kan nämnas Järnsjön i Hultsfreds kommun som framgångsrikt sanerats på PCB med hjälp av statliga medel. 394 kg PCB avlägsnades, vilket uppskattas till 90 % av den totala mängden i sjön. Totalkostnaden för projektet uppgår till 50 miljoner kronor, fördelat på staten 33 miljoner kronor, MoDo ca 14 miljoner kronor och kommunen ca 3 miljoner kronor. Projektet påbörjades år 1993 och avslutades 5 år senare. Ett annat efterbehandlingsprojekt är Kristineberg i Lycksele kommun där sulfidmalm med hög svavelhalt har brutits från 1940-talet. Brytning pågår fortfarande men anrikningsverket lades ned år 1992. Efterbehandling har avslutats för tre magasin, två pågår. Projektet har finansierats av staten med 13 miljoner kronor och av Boliden AB med 27 miljoner kronor enligt beslut av Koncessionsnämnden för miljöskydd.

Inom ramen för de lokala investeringsprogrammen för ekologisk hållbarhet, LIP, (utgiftsområde 18, anslag E1 Stöd till lokala investeringsprogram) har ca 92,9 miljoner kronor fördelats till kommunerna för saneringsåtgärder under budgetåret 1999. Det är regeringens uppfattning att stöd till saneringsåtgärder även fortsättningsvis skall kunna lämnas inom ramen för de lokala investeringsprogrammen.

I och med Miljöbalkens ikraftträdande kan krav på utredningar och åtgärder ställas i första hand på verksamhetsutövaren.

Slutsatser

Regeringen beräknade i 1999 års budgetproposition (prop. 1998/99:1) 40 000 000 kronor för år 1999 och 65 000 000 kronor för åren 2000 och 2001 varav 15 miljoner kronor årligen för inventerings- och undersökningsinsatser. I enlighet med Miljökvalitetsmålet En god bebyggd miljö (prop. 1997/98:145) skall mark- och vattenområden vara fria från gifter, skadliga ämnen och andra föroreningar. Regeringens målsättning är att sådana förorenade områden skall vara fria från gifter, skadliga ämnen och andra föroreningar till år 2020. I den ekonomiska vårpropositionen (1998/99:100) beräknade regeringen därför en kraftig höjning av anslaget.

Regeringen beräknar anslaget till 65 000 000 kronor för år 2000. För år 2001 beräknas anslaget till 150 000 000 kronor och för år 2002 till 300 000 000 kronor. Anslaget får förutom sanerings- och återställningsåtgärder också utnyttjas för erforderliga inventerings- och undersökningsinsatser. Begränsningen på 15 miljoner kronor årligen för inventeringar och undersökningar (prop. 1998/99:1) avsåg det tidigare beräknade anslaget. Den kraftiga höjningen av anslaget innebär att ytterligare satsningar på åtgärder kan göras. Åtgärdsprojekten är erfarenhetsmässigt ofta utdragna i tiden eftersom de normalt är ansvars- och tekniskt komplicerade samt miljömässigt känsliga. För att åtgärder skall kunna göras på ett riktigt sätt behöver beloppet för inventeringar och undersökningar ökas.

Tabell 3.13 Beräkning av anslaget år 2000

Tusental kronor

Anslaget 1999	40 000
Ökat resursbehov	25 000
Förslag 2000	65 000

A5 Miljöforskning

Tabell 3.14 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2000	Förslag	50 000 ¹
2001	Beräknat	101 477
2002	Beräknat	103 021

¹ Nytt ramanslag på statsbudgeten

Anslaget är nytt fr.o.m. budgetåret 2000. Anslaget disponeras för stöd till främst miljöeffektforskning och miljötoxikologisk forskning.

Regeringens överväganden

Regeringen gav under år 1997 Forskningsrådsnämnden i uppdrag att i samverkan med Naturvårdsverket utreda frågan om behovet av kunskap och forskning om hållbar utveckling. Nämnden fick vidare år 1998 ett tilläggsuppdrag att se över den toxikologiska forskningen. Dessa uppdrag redovisades under hösten 1998. Regeringen gav också Naturvårdsverket i uppdrag att i samverkan med Forskningsrådsnämnden, göra en samlad bedömning av miljöforskningen. Utgångspunkten för utredningen var att den samlade miljöforskningen skulle stärkas. Uppdraget skulle redovisas i sådan tid att beslut om åtgärder skulle kunna aktualiseras i vårpropositionen 1999.

Slutsatser

Mot bakgrund av dessa utredningar föreslår regeringen att miljöforskningen stärks genom ett anslag för miljöforskning till Naturvårdsverket på 50 miljoner kronor för år 2000 och 100 miljoner kronor per år för åren 2001 och 2002. Förstärkningen av miljöforskningen motiveras också av behoven av underlag för att uppnå miljömålen samt för framtagande av miljökvalitetsnormer som kan införas med stöd av miljöbalken. Medlen skall främst användas för miljöeffektforskning och miljötoxikologisk forskning men också för att finansiera statens andel av den samfinansierade forskningen med näringslivet vid Institutet för Vatten- och Luftvårdsforskning (IVL).

A6 Kemikalieinspektionen

Tabell 3.15 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1998	Utfall	80 661	Anslags- sparande	-1 784
1999	Anslag	77 674	Utgifts- prognos	77 674
2000	Förslag	83 712		
2001	Beräknat	81 947 ¹		
2002	Beräknat	83 243 ²		

¹ Motsvarar 80 712 tkr i 2000 års prisnivå.

² Motsvarar 80 712 tkr i 2000 års prisnivå.

Kemikalieinspektionen (KemI) är central förvaltningsmyndighet för ärenden om hälso- och miljörisker med kemiska produkter och biotekniska organismer.

Anslaget disponeras av Kemikalieinspektionen för verksamhet avseende tillsyn/vägledning, riskbedömning, riskbegränsning - allmänkemikalier samt riskbegränsning - bekämpningsmedel.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Under år 1998 har Kemikalieinspektionen genomfört tillsyn över tillverkare och importörer i huvudsak som regionala projekt i samarbete med länsstyrelser och kommuner. Utfallet av verksamheten bedöms som gott trots att omfattningen av verksamheten av besparings- och resursskäl har legat på en lägre nivå jämfört med tidigare år. Inspektionen har också ordnat utbildning och vägledning för att öka kompetensen hos tillsynspersonal på regional och lokal nivå.

Kemikalieinspektionens fortsatta arbete med att följa och skaffa överblick över kemikalieanvändningen har drivits genom flödesanalyser och produktion av statistik. Officiell statistik har producerats bl.a. i samarbete med Statistiska Centralbyrån. För att öka tillgängligheten av data och statistik har inspektionen gjort en stor del av sådan information tillgänglig via sin hemsida.

Det nationella begränsningsarbetet har varit inriktat främst på kvicksilver och bromerade flamskyddsmedel. Kvicksilveranvändningen fortsätter att minska.

Sveriges medlemskap i EU innebär att en dominerande del av inspektionens verksamhet ligger inom ramen för EU:s arbete med kemikalier. Kemikalieinspektionen har i EU-arbetet främst koncentrerat insatserna till arbetet med begränsningsdirektivet (EEG/76/769) och då särskilt arbetet med övergångsbestämmelserna. Som en följd av beslut på EU-nivå finns nu begränsningar i försäljning i Sverige för ca 800 ämnen som är cancerframkallande, fortplantningsstörande och allergiframkallande.

Kemikalieinspektionen har prioriterat medverkan i EU:s arbete med att utveckla system för prövning av växtskyddsmedel, biocider och genetiskt modifierade organismer (GMO) med utgångspunkten att prövningen skall ske på ett kostnadseffektivt sätt och med en hög skyddsnivå. Omfattande insatser har skett från Kemikalieinspektionens sida beträffande antifoulingprodukter för fritidsbåtar. Bl.a. har ett flertal möten hållits med båtbranschen och båtportorganisationer och centrala och regionala myndigheter för att få till stånd en dialog om framtida utveckling av alternativa produkter och behov av sådana.

Bistånd i kemikaliesäkerhetsfrågor har lämnats till de baltiska länderna och vissa u-länder. Dessa internationella insatser ingår liksom andra internationella uppgifter i arbetet med uppföljning av Agenda 21 och arbetet med en hållbar utveckling.

Kemikalieinspektionen fortsätter att utveckla arbetet med miljöledningssystem. Bl.a. utvecklas en resepolicy med miljöhänsyn. Kemikalieinspektionen har medverkat i utbildning inför miljöbalkens ikraftträdande samt sett över sitt regelverk så att 26 föreskrifter förts samman till två.

Kemikalieinspektionens verksamhet har präglats av ansträngda resurser. Det gäller bl.a. handläggningstider för nya bekämpningsmedel som, trots bl.a. effektiviseringar, inte kunnat minskas på grund av begränsade resurser.

KemI skall senast den 15 januari 2000 redovisa underlag för fördjupad prövning av hela sin verksamhet, bestående av en ingående analys av myndighetens resultat, behovet av förändringar, omvärldsfaktorer samt finansieringsformerna för myndighetens verksamhet. Utifrån bl.a. detta kommer målen och inriktningen för KemI:s verksamhet att revideras fr.o.m. budgetåret 2001.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Kemikalieinspektionens verksamhet finansieras huvudsakligen med avgifter som anges i förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken, förordning (1999:942) om kemikalieavgifter m.m. samt Kemikalieinspektionens föreskrifter om kemiska produkter och biotekniska organismer (KIFS 1998:8).

Intäkterna från kemikalieavgifter m.m. beräknas till 77 200 000 kronor för år 2000 varav 56 700 000 kronor från kemikalieavgifter och 19 400 000 kronor från bekämpningsmedelsavgifter av vilka 18 200 000 kronor avser täcka kostnaderna år 2000 och 1 200 000 föregående år. Intäkterna från kemikalieavgifter m.m. redovisas på inkomsttitel 2543, intäkterna från bekämpningsmedel redovisas på inkomsttitel 2538 och övriga inkomster av statens verksamhet redovisas på inkomsttitel 2811.

Tabell 3.16 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (Som inte får disponeras)
Utfall 1998	76 872
Prognos 1999	77 200
Budget 2000	77 200

Tabell 3.17 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter
Utfall 1998	4 230
Prognos 1999	6 100
Budget 2000	6 100

Slutsatser

Riksdagen har fastställt riktlinjer för kemikaliepolitiken (prop.1997/98:145. MJU1998/99:06, rskr. 1998/99:183) Svenska miljömål – miljöpolitik för ett hållbart Sverige. Riksdagen har också fastställt nationella miljö kvalitetsmål för ekologiskt hållbar utveckling bl.a. målet om en Giftfri miljö.

Mot bakgrund av de ansträngda resurser speciellt avseende bekämpningsmedelsärenden som Kemikalieinspektionen redovisat, beräknas ett engångsbelopp om 3 000 000 kronor för att under kommande år möjliggöra en utjämning av

ärendebalansen. Kemikalieinspektionen kan inte ta i anspråk medel från de delar av verksamheten som finansieras med kemikalieavgifter för bekämpningsmedelsarbetet.

Kemikalieinspektionens arbete bör jämte den hittillsvarande inriktningen av kemikaliekontrollarbetet utgå från nämnda mål och riktlinjer samt också inriktas på att vara pådrivande i utvecklandet av såväl nya arbetssätt i kemikaliepolitiken som av de hittills använda styrmedlen i det nationella, internationella samt EU-inriktade arbetet.

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 2 232 000 kronor.

Tabell 3.18 Beräkning av anslaget år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	77 674
Pris- och löneomräkning	1 737
Justering av premier	2 232
Ökat resursbehov	3 000
Index justering	-931
Förslag 2000	83 712

Regeringen beräknar anslaget för år 2000 till 83 712 000 kronor. Anslaget beräknas till 81 947 000 kronor för år 2001 och till 83 243 000 kronor för år 2002.

A7 Visst internationellt miljösamarbete

Tabell 3.19 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	39 154	Anslags-sparande	1 553
1998	Utfall	39 154	Anslags-sparande	1 553
1999	Anslag	35 002	Utgifts-prognos	30 000
2000	Förslag	37 182		
2001	Beräknat	35 182		
2002	Beräknat	35 182		

Anslaget disponeras för medlemsavgifter och deltagande i vissa internationella organisationer och för internationellt samarbete inom Miljödepartementets ansvarsområde.

Från anslaget betalas kostnader för deltagande i möten inom ramen för internationella miljökonventioner och avtal, möten inom ramen för FN-systemet och EU-samarbetet samt inom organisationer såsom OECD, ECE och Nordiska Ministerrådet, samt miljösamarbetet om Arktis och Antarktis. Vidare betalas från anslaget kostnader för bilateralt miljösamarbete samt Sveriges årliga bidrag till FN:s miljöfond.

Regeringens överväganden

Genom ett aktivt deltagande i det internationella miljösamarbetet ökar möjligheterna för Sverige att påverka miljöbeslut så att gränsöverskridande utsläpp och miljöförstöring minskar.

Omfattningen av det internationella miljösamarbetet ökar successivt. Ökade resurser krävs, särskilt för förberedelserna för Sveriges ordförandeskap i EU första halvåret 2001 samt för förberedelserna inför uppföljningen av UNCED år 2002 (Rio +10). Vidare krävs ökade resurser för bl.a. ett svenskt värdskap för en diplomatkonferens om långlivade organiska föreningar och ett högnivåmöte om kemikalier.

Tabell 3.20 Beräkning av anslaget år 2000

Tusental kronor

Anslaget 1999	35 002
Överfört till uo 5	-380
Överfört från A1	2 000
Överfört från uo 24	560
Förslag 2000	37 182

Regeringen beräknar anslaget till 371 82 000 kronor för år 2000, och till 35 182 000 kronor för år 2001. För år 2002 beräknas samma belopp som för år 2001.

A8 Stockholms internationella miljöinstitut

Tabell 3.20 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1998	Utfall	12 000	Anslags-sparande	0
1999	Anslag	12 000	Utgifts-prognos	12 000
2000	Förslag	12 000		
2001	Beräknat	12 000		
2002	Beräknat	12 000		

Under anslaget redovisas utgifterna för statens stöd till Stockholm internationella miljöinstitut (SEI) (prop. 1987/88:85, bet. 1987/88:JoU23, rskr. 1987/88:373).

SEI:s huvudsakliga uppgifter är att initiera, genomföra och föra ut resultat av studier och forskning vad gäller utvärdering och utveckling av miljöteknik, miljö- och utvecklingspolicy samt relaterad miljöstyrning och strategier för en hållbar utveckling. Institutet bedriver tillämpad forskning inom områdena energi, atmosfär, vattenhantering och urbana miljöer.

SEI bedriver verksamhet i Afrika, Asien, Europa och Latin Amerika. Institutet har, förutom sitt huvudkontor i Stockholm, tre övriga kontor i Boston, Tallin och York.

Regeringens överväganden

SEI har byggt upp en internationellt erkänd verksamhet inom områden som är centrala för de globala miljöproblemen. Institutets verksamhet är av stort värde för Sverige.

För att kunna locka till sig externa uppdragsfinansiärer krävs en kritisk bas av vetenskaplig kompetens. Detta kräver en stabil och långsiktig basfinansiering som upprätthåller kvaliteten i verksamheten.

Regeringen beräknar anslaget till 12 000 000 kronor för år 2000. För åren 2001 och 2002 beräknas samma belopp.

A9 Investeringsbidrag för främjande av omställning i ekologiskt hållbar riktning

Tabell 3.22 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2000	Förslag	131 000 ¹
------	---------	----------------------

¹ Nytt reservationsanslag på statsbudgeten

Anslaget disponeras för verksamheter eller åtgärder som främjar en ekologiskt hållbar utveckling när det gäller byggnader och teknisk infrastruktur.

Riksdagen beslutade under budgetåret 1995/96 att anvisa 1 miljard kronor (prop. 1995/96:222, bet. 1995/96:FiU15, rskr. 1995/96:307) till ett femårigt program med investeringsbidrag för omställning till hållbar utveckling. Av anslaget har ca 578 miljoner kronor förbrukats eller bundits upp i beslut om bidrag. Den 15 april 1999 beslutade regeringen att med omedelbar verkan dra in återstående medel.

Regeringens överväganden

Att ställa om Sverige till ett hållbart samhälle är ett långsiktigt arbete som delvis handlar om att röja ny mark. Mellan år 1997 och april 1999 har

det varit möjligt att söka statligt investeringsbidrag för åtgärder inom områdena avfall, vatten och avlopp samt ombyggnad. Krav för bidrag var att åtgärden skulle ge sysselsättning och positiva miljöeffekter. Därutöver krävdes att åtgärden in- nebar utnyttjande av ny teknik eller nya arbets- metoder.

Sammanlagt har 274 ansökningar bifallits. Endast ca 70 miljoner kronor av totalt beviljade 207 miljoner kronor har hittills betalats ut. Medel kommer därför att behövas för att betala ut beviljade bidrag. Därtill kommer kostnader för administration och uppföljning – som skall genomföras såväl inom Regeringskansliet som hos länsstyrelserna. En systematisk uppföljning av hur den nya tekniken eller arbetsmetoden fungerar är mycket angelägen eftersom det är viktigt att dra lärdom av nya erfarenheter. Detta har särskilt framhållits i Riksrevisionsverkets rapport 1999:28.

Slutsatser

Regeringen beräknar behovet av medel till 131 000 000 kronor för år 2000.

4 Strålskydd, kärnsäkerhet m.m.

4.1 Omfattning

Statens strålskyddsinstitut (SSI) har det övergripande ansvaret för strålskyddsverksamheten, för den nationella strålskyddsberedskapen i landet och den grundläggande strålskyddsforskningen. SSI har också ett ansvar för att det omfattande regelverket för strålskydd som utfärdas med stöd av Euratomfördraget införlivas i svensk rätt. SSI utfärdar föreskrifter för och övervakar strålskyddet vid de kärntekniska anläggningarna och vid behandling och lagring av använt kärnbränsle och annat kärnavfall samt vid avveckling av kärntekniska anläggningar. SSI upprätthåller en beredskap för snabba insatser i händelse av kärnteknisk olycka inom och utom landet. SSI har även en bred verksamhet utanför kärnenergisektorn. Hit hör t.ex. verksamhet inom sjukvården med övervakning av både personal- och patientstrålskydd, forskningsverksamhet och annan industriell verksamhet än kärnkraft. SSI utövar även tillsyn över radioaktivt avfall som uppstår i sådana verksamheter. SSI ansvarar också för verksamheter med icke-joniserande strålning, t.ex. användningen av elektromagnetiska fält, laserljus och UV-strålning i olika sammanhang. SSI övervakar vidare förekomst och motåtgärder mot skadlig naturligt förekommande strålning, såsom UV-strålning från solen, radon i bostäder och strålning från radioaktiva ämnen i miljön.

Statens kärnkraftinspektion (SKI) övervakar säkerheten vid de svenska kärntekniska anläggningarna. SKI utövar också tillsyn över behandling och lagring av kärnavfall vid kärnkraftverken, lagring av använt kärnbränsle i det centrala mellanlagret för använt kärnbränsle (CLAB) i Oskarshamn samt slutförvaring av kärnavfall i slutförvaret för låg- och medelaktivt avfall (SFR-

I) i Forsmark. SKI handhar även sådana uppgifter kring hantering av kärnämne och kärnteknisk utrustning som följer av Sveriges internationella åtaganden om ickespridning av kärnvapen m. m. och i den utsträckning dessa uppgifter inte handhas av den Europeiska kommissionen. SKI utövar vidare tillsyn över reaktorinnehavarnas program för att hantera och slutförvara använt kärnbränsle och kärnavfall och för att riva kärnkraftverken, samt över avsättning och användning av medel inom det statliga finansieringsystem som skall täcka kostnaderna härför.

4.2 Utgiftsutveckling

Tabell 4.1 Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
240	249	254	260	265	269

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

SSI:s och SKI:s verksamheter drivs med ett gott strålskydd vid tillsynsobjekten och med en god säkerhet vid de kärntekniska anläggningarna.

Förändringar

Kärnkraftsavvecklingen inleds och Sveriges förestående anslutning till en förstärkt ickespridningsregim inom ramen för Internationella

atomenergiorganets verksamhet leder till förändringar i den svenska tillsynen samt därutöver lagändringar orsakade av bl.a. anpassning av rättsakter utfärdade med stöd av Euratomfördraget.

Ett verkställande av beslutet att, i enlighet med Regeringsrättens dom, stänga en reaktor i Barsebäck i slutet av år 1999 kommer inte att påverka verksamheten i någon större omfattning under innevarande verksamhetsår. För år 2000 och framåt kommer dock stängningen att påverka avgiftsuttaget på såväl tillsynsavgifter som forskningsavgifter för övriga kärntekniska anläggningar.

Den 29 juli 1999 ratificerades konventionen om säkerhet vid hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall. Anslutningen till konventionen medför inte krav på ytterligare svensk lagstiftning. När konventionen ratificerats av ett tillräckligt antal stater och trätt ikraft innebär det att Sverige vart tredje år skall ge in en nationell rapport om hur konventionens krav efterlevs och vilket säkerhetshöjande arbete som bedrivs.

Prioriteringar

Myndigheternas engagemang i frågor som rör avveckling av kärnkraftsreaktorer ökar och arbetet med reaktorsäkerhetskrav för 2000-talet prioriteras.

4.3 Resultatbedömning

SKI och SSI rapporterar årligen till regeringen om säkerhets- och strålskyddsläget vid de svenska kärnkraftverken. Regeringen delar SKI:s bedömning att säkerhetsarbetet vid de svenska kärnkraftverken har bidragit till att vidmakthålla och utveckla säkerheten vid anläggningarna. De händelser som inträffat, de fel som upptäckts i samband med provningar och kontroller samt de utrednings- och analysarbeten som genomförts har medfört att åtgärder vidtagits för att rätta till funna säkerhetsbrister och ytterligare stärka djupförsvaret. SKI anser samtidigt att det pågående moderniseringsarbetet måste fortsätta så att alla reaktorer i drift på 2000-talet når en säkerhetsnivå som motsvarar moderna konstruktionsprinciper. SKI har därför fortsatt drivit på kraft-

företagen att förbättra säkerheten och kvaliteten i säkerhetsarbetet. Ett första steg har varit att lägga grunden för de framtida säkerhetskraven och tillsynsmetodiken. Bedömningen är att de svenska kärnkraftverken kommer att klara den kritiska datumpassagen år 2000 utan några säkerhetsproblem.

SSI har kontinuerligt följt anläggningarnas arbete med att begränsa personalstråldoser och omgivningspåverkan. SSI konstaterar bl.a. att moderniseringsprogrammet vid de svenska kärnkraftverken resulterat i ökade stråldoser till personal. Ingen enskild person har dock fått stråldoser över fastställda dosgränser. Miljödepartementet instämmer i SSI:s åsikt att de ökande stråldoserna visar på nödvändigheten av fortsatta ansträngningar att begränsa personalstråldoserna och att detta bör vara en fråga av högsta prioritet för kärnkraftverkens ledningar. Krav på s.k. dosreduktionsprogram återfinns i SSI:s föreskrifter.

4.4 Förändringar

I 1997 års energiproposition (prop. 1996/97:84) betonas vikten av att säkerheten kan upprätthållas i den nya situation som uppstår i och med avställningen av en reaktor. SKI och SSI har fått ökade resurser för detta ändamål. Motivationen, engagemanget och uppmärksamheten hos personalen vid kärnkraftverken måste vidmakthållas på en hög nivå trots den påfrestning en avställning innebär. Myndigheterna har vidtagit särskilda tillsynsinsatser för att övervaka att säkerheten och beredskapen vidmakthålls under hela driftperioden.

De senaste årens händelser, behovet av skärpt kontrollverksamhet när reaktorerna blir äldre samt kraftföretagens aviserade reoveringar och moderniseringar, indikerar vidare att antalet ärenden och deras grad av komplexitet kommer att öka framöver. Den genomgång av konstruktionsförutsättningarna för de äldre reaktorerna som nu pågår inom kärnkraftsindustrin kan komma att resultera i reviderade bedömningar av behovet av säkerhetshöjande åtgärder. Myndigheterna måste ha förutsättningar att vara starkt engagerade och pådrivande i detta arbete, bl.a. genom formuleringen av 2000-talets säkerhetskrav.

På kärnavfallsområdet ökar kraven på SKI:s och SSI:s tillsynsverksamhet i takt med att plane-

ringen av den slutliga avfallshanteringen efter hand övergår i konkretare åtgärder.

Enligt regeringens proposition (prop. 1996/97:11) om beredskapen mot svåra påfrestningar på samhället i fred är fortsatta insatser avseende beredskapen mot kärnenergiolyckor angelägna.

I och med Rådets direktiv av den 13 maj 1996 (96/29/Euratom) "om fastställande av grundläggande säkerhetsnormer för skydd av arbetstagarnas och allmänhetens hälsa mot de faror som uppstår till följd av joniserande strålning" har SSI bl.a. fått ett utökat ansvar avseende naturlig strålning. Detta direktiv skall vara införlivat senast den 13 maj 2000. Vidare har SSI fått ökat ansvar med Rådets direktiv av den 30 juni 1997 (97/43/Euratom) "om skydd för personers hälsa mot faror vid joniserande strålning i samband med medicinsk bestrålning och om upphävande av direktiv 84/466/Euratom". Även detta direktiv skall vara införlivat senast den 13 maj 2000.

SSI har för att renodla myndighetens tillsynsroll avyttrat affärsverksamheten persondosimetri under våren 1999 till Studsvik Instrument AB.

SKI och SSI medverkar också med insatser inom det svenska samarbetet med Öst- och Centraleuropa. Dessa insatser beräknas fortsätta i oförändrad omfattning även under budgetåret 2000. Samarbetet finansieras över det s.k. Östeuropa-anslaget inom utgiftsområde 7.

4.5 Revisionens iakttagelser

Regeringen konstaterar att Riksrevisionsverket inte haft några invändningar i revisionsberättelserna avseende SSI och SKI.

4.6 Anslag

B1 Statens strålskyddsinstitut

Tabell 4.2 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Slagslag	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
1998	Utfall	77 567	14 534
1999	Anslag	80 358	80 307
2000	Förslag	85 449	
2001	Beräknat	86 856 ¹	
2002	Beräknat	88 344 ²	

¹ Motsvarar 85 449 tkr i 2000 års prisnivå.

² Motsvarar 85 449 tkr i 2000 års prisnivå.

En jämförelse mellan budget och utfall för budgetåret 1998 visar att Statens strålskyddsinstitut detta år hade ett anslagssparande på 488 000 kronor. Totalt har SSI ett anslagssparande på 14 534 000 kronor. Av dessa är ca 9 miljoner kronor reserverade för beställda men ännu ej betalda forskningsprojekt.

Statens strålskyddsinstitut är central förvaltningsmyndighet för frågor om skydd av människor, djur och miljö mot skadlig verkan av joniserande och icke-joniserande strålning. SSI:s huvuduppgift är således att verka för att intentionerna i strålskyddslagen (1988:220) uppfylls.

Regeringens överväganden

Resultatbedömning

Bedömningen är att myndigheten i stort lever upp till de mål som uppställts och bör efter genomförda besparingar kunna svara för ett fortsatt gott strålskydd i samhället. De förändringar som har skett i myndighetens organisation och strävan att renodla myndigheten som en tillsynsmyndighet är ett steg i rätt riktning.

Ett färre antal inspektioner vid tillsynsobjekten har noterats under verksamhetsåret. En viss förbättring har dock skett inom den icke kärnenergianknutna verksamheten där tillsynen under flera år legat på en "miniminivå". SSI:s insatser har bl.a. lett till en ökad medvetenhet om strålskydd vid sjukhus. En viktig fråga är att undvika att patienter utsätts för onödig strålning vid undersökningar. Insatserna har bl.a. lett till att onödiga stråldoser vid vissa röntgenundersökningar har minskat.

När det gäller tillsynen av reaktorerna kan en minskad exponering för arbetstagare noteras. Detta beror till stor del på att inga stora underhålls- och moderniseringsarbeten har genomförts under året. Även SSI:s krav på s.k. ALARA-program (vilket innebär god planering för att minska stråldoser vid underhåll) har bidragit till en minskad dosbelastning.

SSI har under året prioriterat avvecklingsfrågorna, vilket kommer att underlätta tillsynsarbetet då reaktorer i Barsebäck avvecklas.

Bedömningen är att beredskapen hålls på en hög nivå. Detta sker genom olika utbildningsinsatser samt flera nationella och en internationell beredskapsövning.

Inom EU pågår för närvarande ett arbete inom Artikel 31-, 35- och 36-grupperna i syfte att

utarbete rekommendationer för medlemsländernas miljöövervakning och vilka miljöparametrar som skall rapporteras från varje land. SSI hantlar i dag många frågor med direkt bäring på skyddet av miljön, och skall senast den 30 december 1999 i samråd med Naturvårdsverket redovisa en strategi för en miljöövervakning av radioaktiva ämnen. SSI har också ansvar för miljö kvalitetsmålet Säker strålmiljö och har nyligen redovisat förslag till delmål för att detta mål skall kunna uppnås. Realiserande av miljömålet kräver ett antal insatser från SSI:s sida. En sådan är kärnavfallens och det använda bränslets slutliga omhändertagande. Sammantaget kommer detta att medföra en avsevärd ambitionshöjning för SSI:s miljöinsatser jämfört med hittillsvarande insatser.

Insatserna under året vad gäller icke joniserande strålning (mobiltelefoni, kraftledningar, etc.) bedöms vara relevant utifrån det stora mediaintresset för detta område.

Arbetet med EU-frågor och införlivandet av rättsakter har uppfyllt de ställda målen

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

SSI:s verksamhet finansieras delvis via avgifter enligt förordningen (1976:247) om vissa avgifter till Statens strålskyddsinstitut. Avgifter från kärnteknisk verksamhet redovisas under inkomsttitel 2551. Ansökningsavgifter redovisas under inkomsttitel 2511.

Tabell 4.3 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor	
Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (Som inte får disponeras)
Utfall 1998	63 300 ¹
Prognos 1999	66 200 ¹
Budget 2000	67 200 ¹

¹ I beloppet ingår 13 500 tkr som överförs till Statens räddningsverk för beredskap mot kärnenergiolyckor. Det belopp som överförs ingår ej i SSI:s ramanslag.

SSI har egen uppdragsverksamhet och inkomsterna från denna får disponeras av myndigheten. Budgeten för denna verksamhet framgår av nedanstående tabell.

Tabell 4.4 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor			
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 1998 (varav tjänsteexport)	8 452	8 236	216
Prognos 1999 (varav tjänsteexport)	4 800 ¹	4 800 ¹	0
Budget 2000 (varav tjänsteexport)	4 000 ²	4 000 ²	0

¹ Under våren 1999 avyttrades persondosmätningen varför endast en del av årets verksamhet inräknats för detta år

² Under våren 1999 avyttrades persondosmätningen varför denna inte inräknas längre.

Slutsatser

Vid anslagsberäkningen har en teknisk justering gjorts av anslaget. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 4 716 000 kronor. Regeringen beräknar anslaget till 85 449 000 kronor för år 2000. Anslaget beräknas till 86 856 000 kronor för år 2001 och till 88 344 000 för år 2002.

Tabell 4.5 Beräkning av anslaget år 2000

Tusental kronor	
Anslaget 1999	80 358
Pris- och löneomräkning	428
Justering av premier	4 716
Indexjustering	-53
Förslag 2000	85 449

B2 Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader

Tabell 4.6 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
1998	Utfall	69 059	Anslags-sparande	21 403
1999	Anslag	76 885	Utgifts-prognos	83 792
2000	Förslag	82 648		
2001	Beräknat	83 948 ¹		
2002	Beräknat	85 315 ²		

¹ Motsvarar 82 648 tkr i 2000 års prisnivå.

² Motsvarar 82 648 tkr i 2000 års prisnivå.

En jämförelse mellan budget och utfall för budgetåret 1998 visar att Statens kärnkraftinspektion detta år hade ett anslagssparande på 21 403 000 kronor på förvaltningsanslaget. Utgifterna under år 1998 översteg anslaget med 2 miljoner kronor. Enligt prognosen kommer anslagssparandet att minska under år 1999.

Tabell 4.7 Beräkning av anslaget år 2000

Tusental kronor

Anslaget 1999	76 885
Pris- och löneomräkning	447
Justering av premier	5 322
Index justering	-6
Förslag 2000	82 648

B3 Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning

Tabell 4.8 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1998	Utfall	67 581	Anslags- sparande	7 170
1999	Anslag	65 306	Utgifts- prognos	63 858
2000	Förslag	65 969		
2001	Beräknat	67 228		
2002	Beräknat	68 578		

En jämförelse mellan budget och utfall för budgetåret 1998 visar att SKI detta år hade ett anslagssparande på 7 170 000 kronor i anslaget för kärnsäkerhetsforskning. Utgifterna översteg anslaget med ca 3,6 miljoner kronor. Enligt prognoserna för innevarande år kommer anslagssparandet inte att minska under år 1999.

Regeringens överväganden

SKI är central förvaltningsmyndighet med uppgift att övervaka dels säkerheten vid kärnteknisk verksamhet, dels genomförandet av den forskning och utveckling och det program för bl. a. sådana frågor som avses i 11 och 12 §§ lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet. Dessutom skall SKI besluta om användningen av avgiftsmedel enligt lagen (1992:1537) om finansiering av hanteringen av visst radioaktivt avfall m. m., utom när regeringen skall fatta ett sådant beslut.

I och med att den framtida energipolitiken lades fast i energipropositionen (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272) har det varit möjligt att klargöra inriktningen och ambitionsnivån för SKI:s verksamhet. I energipropositionen betonas vikten av att säkerheten kan upprätthållas i den nya situation som uppstår i och med beslutet om avställning av en reaktor.

Resultatbedömning

Bedömningen är att omfattningen och kvaliteten i granskningen och tillsynen inom reaktor och kärnsäkerhetsprogrammet i dag är sådan att de uppställda målen uppnås. Detta har skett bl a genom att SKI:s allmänna säkerhetsföreskrift tydliggjort de övergripande kraven för en stor del av SKI:s säkerhetstillsyn. Föreskriften har haft påtagliga effekter genom att tillståndsinnehavarna ser över och förbättrar sin organisation av egenkontroll inför det att SKIFS 1998:1 formellt träder i kraft 1 juli 1999.

Verksamheten inom området nukleär icke-spridning har uppfyllt de ställda målen. Detta framgår av Internationella atomenergiorganets slutsatser under det av Sverige tillträdde kontrollavtalet med IAEA samt av EU-kommissionens utvärdering under Euratomfördraget. Verksamheten utgör ett viktigt stöd för Sveriges agerande inom området ickespridning av massförstörelsevapen såväl inom EU som i FN och IAEA sammanhang. SKI:s verksamhet inom programmet har påverkats kraftigt, bl. a. av Sveriges medlemskap i EU. Den pågående utvecklingen på kontrollområdet, bl.a. genom det kommande tilläggsprotokollet med IAEA, ställer krav på förändringar i SKI:s framtida roll inom icke-spridningsområdet.

Verksamheten inom området kärnavfallssäkerhet har uppfyllt de ställda målen. Detta bekräftas av att SKI har inlett den var tredje år återkommande granskningen av Svensk Kärnbränslehantering AB:s forsknings-, utvecklings- och demonstrationsprogram (FUD-program 1998). Som ett resultat av SKI:s granskning av tidigare FUD-program har Svensk Kärnbränslehantering AB under år 1998 redovisat en systemanalys omfattande inkapsningsanläggningar, transportsystem och djupförvar.

SKI har under året varit hårt bevakade av media i anslutning till Barsebäcksärendet. Det samlade intrycket är att SKI uppfattas som en tillför-

litlig informationsgivare med stor öppenhet och hög servicenivå mot media.

SKI:s forskningsverksamhet synes vara i stort sett väl avvägd mot de krav på framförhållning som måste ställas på säkerhetsarbetet. Avsaknaden av en svensk teknisk-vetenskaplig stödorganisation inom kärnteknikområdet ställer särskilda krav på att SKI via sina forskningsmedel kan upprätthålla en extern kompetens, oberoende av industrin, för granskningsstöd i ett längre perspektiv.

Kompetensförsörjningen har förbättrats. I dagsläget uppgår antal vakanser till ca 4 % mot 10 % år 1997. De tidigare problemen med prioriteringar och bristande långsiktighet bör nu kunna övervinnas.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

SKI:s verksamhet finansieras via avgifter enligt förordningen (1991:739) om vissa avgifter till Statens kärnkraftinspektion. Avgifter enligt den nämnda förordningen avseende tillsyn och forskning förs till inkomstiteln 2551 Avgifter från kärnkraftverken.

SKI disponerar de intäkter som erhålls i form av avgifter enligt 2 och 6 §§ förordningen (1991:739) om vissa avgifter till Statens kärnkraftinspektion.

Tabell 4.9 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomstitel (Som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 1998	139 440	130	142 691	-3121 ¹
Prognos 1999	130 750	150	147 650	-16 750 ¹
Budget 2000	142 200	150	145 341	2 991

¹ Underskottet täcks av ingående anslagssparande

Slutsatser

Vid beräkning av anslaget B2 har en teknisk justering gjorts. Justeringen har genomförts för att korrigera tidigare i anslaget inlagd kompensation för premierna för avtalsförsäkringarna. Anslaget har tillförts 2 892 000 kronor.

Regeringen beräknar anslagen B2 resp. B3 till 82 648 000 kronor resp. 65 969 000 kronor för år 2000. För åren 2001 och 2002 beräknas en oförändrad anslagsnivå för B 2 och B 3.

Tabell 4.10 Beräkning av anslaget år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	65 306
Pris- och löneomräkning	608
Indexjustering	55
Förslag 2000	65 969

B4 Visst internationellt samarbete i fråga om kärnsäkerhet m.m.

Tabell 4.11 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	25 380	Anslags-sparande	167
1998	Utfall	25 380	Anslags-sparande	167
1999	Anslag	26 752	Utgifts-prognos	26 000
2000	Förslag	26 352		
2001	Beräknat	26 752		
2002	Beräknat	26 752		

En jämförelse mellan budget och utfall för budgetåret 1998 visar ett överskott på 158 000 kronor.

Regeringens överväganden

Från anslaget betalas kostnader, i amerikanska dollar och österrikiska shilling, för deltagande i internationellt samarbete på kärnenergiområdet, såsom Sveriges reguljära medlemsavgift i Internationella Atomenergiorganet (IAEA), bidraget till IAEA:s Technical Assistance and Cooperation Fund samt kostnader i samband med övrigt kärnsäkerhetssamarbete.

Kostnaderna under anslaget är starkt beroende av förändringar i valutakurserna. Regeringen bedömer dock att anslaget för år 2000 kommer att täcka kostnaderna.

Slutsatser

Regeringen beräknar anslaget för år 2000 till 26 352 000 kronor. Anslaget beräknas till 26 752 000 kronor för åren 2001 och 2002.

4.7 Övrig statlig verksamhet

Kärnavfallsfonden

Enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen) är en innehavare av tillstånd till kärnteknisk verksamhet skyldig att svara för att allt i verksamheten uppkommet kärnavfall och använt kärnbränsle hanteras och slutförvaras på ett säkert sätt och att den anläggning i vilken verksamheten bedrivs avvecklas och rivs på ett säkert sätt, sedan verksamheten har upphört (10 §). Dessa åtaganden innebär enligt förarbetena (prop. 1983/84:60) också ett ansvar för att klarlägga vilka åtgärder som behövs och hur dessa åtgärder skall kunna genomföras.

I det ansvar som enligt 10 § kärntekniklagen läggs på reaktorinnehavare och övriga innehavare av tillstånd till kärnteknisk verksamhet ingår att svara för de faktiska kostnader som behövs för avfallshanteringen. Som påpekades av Lagrådet i yttrandet över den tidigare finansieringslagen (prop. 1980/81:90, s. 637) omfattar tillståndshavarens skyldigheter även att ansvara med återstoden av sin förmögenhet för kostnader för sådana åtaganden, ifall tillståndshavaren skulle underlåta att fullgöra sina skyldigheter och staten därför nödgas vidta åtgärderna.

Enligt lagen (1992:1537) om finansiering av framtida utgifter för använt kärnbränsle m.m. skall innehavaren av en kärnkraftsreaktor årligen, så länge reaktorn är i drift, erlagga en avgift samt ställa säkerheter till staten för att säkerställa att medel finns tillgängliga för att betala kostnader för hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle och visst radioaktivt avfall, avveckling och rivning av reaktoranläggningar och forskning på kärnavfallsområdet. Medlen används

också för att täcka de kostnader som staten har för tillsyn och kompletterande forskning på kärnavfallsområdet. Avgifter skall vidare täcka de kostnader som reaktorinnehavarna, staten och kommunerna har för information till allmänheten.

Regeringen fastställer avgiften årligen för nästkommande kalenderår. Avgiften beräknas per kilowattimme och bestäms individuellt för varje verk. Utöver den årliga avgiften skall reaktorinnehavarna ställa fullgoda säkerheter för kostnader som inte täcks av inbetalade avgiftsmedel för hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall samt rivning av kärnkraftverken. Säkerheterna skall sålunda dels säkerställa fonduppbyggnaden om en reaktor skulle stängas av före reaktorns s.k. intjänandetid på 25 år, dels säkerställa finansieringen vid en eventuell fondbrist beroende på oplanerade händelser efter det att alla reaktorer stängts av och avgiftsmedel från kärnkraftproduktionen inte längre tillförs fonden.

Avgiftsmedlen förvaltas av en fond benämnd Kärnavfallsfonden. Fondens medel skall enligt finansieringslagen placeras på konto i Riksgäldskontoret. Kärnavfallsfondens styrelse har träffat avtal med Riksgäldskontoret om formerna för placeringen av medlen. Avkastning på fondens medel skall läggas till kapitalet.

Enligt den förvaltningsberättelse för kärnavfallsfonden för år 1998, som Kärnavfallsfondens styrelse lämnat till regeringen, framgår att inbetalade avgifter för år 1998 uppgick till 768 miljoner kronor (703 mkr år 1997). Utbetalade ersättningar uppgick till 1 170 miljoner kronor (569 mkr år 1997). Ränteintäkterna uppgick till 741 miljoner kronor (1 477 mkr år 1997). Överskottet av förvaltningen var 338 miljoner kronor (1 610 mkr år 1997). Vid utgången av år 1998 var Kärnavfallsfondens marknadsvärde 23 406 miljoner kronor (22 888 mkr år 1997).